

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Α΄. ΦΥΛΛΑ. ΚΙ΄.

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1873.

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΟΞΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΛΟΥ.

ΒΑΣΚΑΝΙΑ.

Ἡ πρόληψις ὅτι βάσκανος ὀφθαλμὸς πολλὰς δύναιται νὰ ἐπιφέρῃ βλάβας καὶ νοσήματα ἐστὶν ἀρχαιοτάτη, καὶ προ-ἤλθε πιθανότατα ἐκ τοῦ δεισιδαίμονος φόβου ὃν οἱ πολλοὶ ἔτρεφον πρὸς τὸ βλέμμα τῶν φθονερῶν, ὡς καὶ ἡ πρώτη τῆς λέξεως βασκανία σημασία καταδείκνυσι. (1) Βαθμηδὸν ὕμωσ, καθ' ὅσον ἐλησμονεῖτο ἡ σημασία αὐτῆ, ἐξ ἧς ἡ πρόληψις ἐγεννήθη, ἀπεδίδοτο ἡ ἰδιότης τοῦ βασκανοῦ ὕμματος κατ' ἐξοχὴν εἰς ἀνθρώπους ὃν τὸ βλέμμα ἀπέχθει-αν ἢ τρόμον ἐνεποίει.

(Πολλοὶ γὰρ ἔστιν ὀφθαλμὸς προβλέπει βλάβειν σθένων, λέγει ὁ Τζέτζης (2).

Νομίζονται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βάσκανοι οἱ δυσειδῆ καὶ ἀπερχθῆ τὴν μορφὴν ἔχοντες, κόμην δὲ πυρρὰν καὶ

ὑμματα φαίχρσα. (3) Ὁ κ. Σπ. Ζαμπέλιος ἐν τῷ περισπουδάστῳ τελευταίῳ αὐτοῦ μυθιστορήματι παρέχει ἡμῖν ζω-κράν τοῦ βασκανιστοῦ εἰκόνα κατὰ τὰς προλήψεις τοῦ λαοῦ. «Ἠκμαζε, λέγει, τότε κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετη-ρίδα εἰς τὰς πόλεις τῆς Κρήτης ἡ βασκανοφοβία, εἶδος τι πανικοῦ δει-ματος, τεχθέντος ἐκ τοῦ γάμου τῆς ἀγνωσίας καὶ τοῦ φθόνου. Ὁ βασκανι-στῆς ἐγεννᾶτο κατὰ Τετάρτην ἢ Παρα-σκευὴν, πάντοτε δὲ ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου· τὰ δὲ γνωρίσματά του ἦσαν αἱ ῥυσαι βλεφαρίδες, ἢ ἡ πυρρὰ θριξ, ἢ τὸ συνε-ζευγμένον τῶν ὀφρύων, ἢ τὸ λεπτόν τῶν χειλῶν. Καὶ εἰς μὲν τὴν γέννησίν του ἡ μήτηρ δὲν ἐπέζη, ἐκ δὲ τοῦ βλέμματός του ἐνεδρευτικός τις δαίμων κακοποιὸς δυσεπράγει, ἀρχόμενος τῆς βασκανίας ἀπὸ σπαργάνων. Οὐαὶ ὅταν

3) Καὶ οἱ Ἄραβες καὶ μουσουλμάνοι τῆς Ἀνατολῆς θεωροῦσι βασκανιστὴν τὸν ἔχοντα γλαυκὴν ἢ φαίχρσον τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ (*Guys, Voyage en Syrie* σ. 335). Ὁ δὲ Ῥωμαῖος Ἀῦλος Γέλλιος, παράδοξά τινα ἀνοήματα ἀνα-γράφων, λέγει ὅτι ἐν Ἰλλυρία οἱ βα-σκανιστῆται διπλῆν τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλ-μοῦ ἔχουσι καὶ ὅτι προσέτι δύνανται καὶ πλημύρας καὶ λιμὸν καὶ πλεῖστα κακὰ διὰ τοῦ βλέμματός ἀπλῶς νὰ προξενή-σωσιν. (*Aul. Gell, Noct. Attic. IX, 4*)

1) Κατὰ τὸν *Pouquerville*, οἱ νεώ-τεροι Ἕλληνες νομίζουσιν ὅτι ἡ Βα-σκανία ἐκ φθόνου προέρχεται. (*Voyage dans la gréc* τ. IV σ. 408 κερ. 132).

2) Τζέτζ. χειλ. ἀδ. IB'. 816.

τὸ κακὸν ὄμμα ἀπετενίζετο εἰς νήπιον, πρὶν ἢ προφθᾶσθαι ἢ μητρὸς νὰ πτύσῃ ἐπὶ τοῦ βρέφους τῆς τρίξ! Τὸ νήπιον θὰ περιεπίπτεν εἰς τῆξιν. Καὶ πάλιν ἀλλοίμονον εἴναι τὸ βλέμμα ἐστρέφετο πρὸς ἵππον, ἢ βοῦν, ἢ πρόβατον! Τὸ κτήνος θὰ ἔσχαζε μετ' οὐ πολὺ. Τὸ δυσσιώγιον ἐκείνο βλέμμα προεκάλεσε παντὸς ἀνηρτημένου σκεύους τὴν κατὰπτωσιν, ἐμάδα πολυβοστρούχους κόμας παρθένων καὶ παλληκαρίων, κατεμάραναι ῥόδα υγείας καὶ νεότητος, ἔθραυεν ἀρτίκτητα λαγίνα, ἀνέφλεγε πυρκαϊὰς, ὄρυττε λάκκους, ἐπέσυρε σεισμοὺς, πολέμους, δυσστηρίας, κομητῶν ἐμφάνισιν, ἀποστασίας καὶ τὰ λοιπά. Ἡ συμφορὰ θὰ ἦτο κατ' εὐτυχίαν περιορισμένη, διότι οἱ ἐκ γενετῆς βασκανιστὰὶ ἐτύγχανον ὀλιγοστοί! ἀλλὰ πλὴν τῶν ἐκ γενετῆς συνεστρατεύοντο οἱ βασσοφόροι. Ἔως ἀπὸ τῆς βελόνης τοῦ ράπτου ἐκέκτετο ὁ μέλας τρίβων τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν. Ἐπὶ τῇ ἐμφάνισι βασσοῦ οἱ γείτονες ἐξέπληττοντο, ἐξαιρέτως πρὸ μεσημβρίας, κατὰ πρωτομηνίαν ἐξαιρέτωτερον. » (1)

Τοὺς τοιοῦτους βασκανιστὰς ὁ λαὸς τρέμει καὶ ἀποστρέφεται, τὴν δύναμιν αὐτῶν τοῦ ποιεῖν τὸ κακὸν φοβούμενος· διὰ τοῦτο οὐχὶ σπανίως πολλοὶ ἐπιπτον ἄλλοτε θύματα τῆς τοιαύτης προλήψεως καὶ ἀμαθείας. Ὁ κ. Σπ. Ζαμπέλιος ἐνθα ἀνωτέρω διηγείται, ἐπὶ τῶν προλήψεων τοῦ λαοῦ πάντοτε βασιζόμενος, τὰς ταιλαιπωρίας καὶ τὰς βασσάνους αἷς ἐν Κρήτῃ πρὸ τριῶν αἰώνων περίπου ὑπέστη Ἰουδαῖος τις βασκανιστῆς νομιζόμενος. Ὡς δὲ γέροντις Μανιάτης μοὶ ἀφηγήθη ὁ ὄπλαρχηγὸς τῆς Μάνης Μούρτζινος διέταξε νὰ φονευθῇ ἀνὴρ, διαβρῆξας διὰ τοῦ βασκανίου βλέμματός του πυροβόλον. Οὐ μόνον δ' ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας ὀλεθρίας πολλάκις ἐπιφέρει συνεπίαις ἢ κατηγορίαις τινὸς ὡς βασκανιστοῦ. (2)

1) Σπ. Ζαμπέλιου, οἱ Κρητικοὶ γάμοι, σ. 153—154. (Ἐν Ταυρίῳ 1871)

2) Berger de Xivreg, Traditions

Εἰς τὴν ἐπιρροὴν βασκανίου ὄμματος ἀποδίδουσι συνήθως πᾶσαν ἀσθένειαν, ἢ ἀγνοοῦσι τὰ αἷτια, πρὸ πάντων δὲ ὅταν τὸν ἀσθενῆ καταλάβῃ κατ' ἀρχάς, πυρετὸς ἢ κεφαλαλγία (3). Ἐπὶ τούτου στηριζόμενος ὁ κ. Γ. Ἀριστείδης εἰκάζει ὅτι αἱ ἐν Λέσβῳ ἐν χρήσει λέξεις *θαρμιζω* (= βασκανίω) καὶ *θάρμισμα* (= βασκανία) παράγονται ἐκ τοῦ *θήρμη* (= πυρετός). (4) Προτιμωτέρα ὅμως φαίνεται ἡμῖν ἡ ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὀφθαλμιζομαι παραγωγή, ἢ κρατῶναι ἢ ἐν Θήρῃ ἐν χρήσει λέξις *ἑταρμιζω* (5), καὶ αἱ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου καὶ τῇ Κρήτῃ κατ' ἐξοχὴν συνειθιζόμεναι *φθιαρμός* ἢ *φθαρμός*. (6) Σημειωτέον δὲ ὅτι ἀλλαχοῦ, ὡς λ. χ. ἐν Πελοποννήσῳ, ἢ βασκανία καλεῖται ἀπλῶς, *μάτιασμα*, *ματιάζω* καὶ κατὰ *μάτι* ὅπως ἐν πολλαῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις, διότι ἡ ἀρχαία ὀνομασία διετηρήθη μόνον ἐν τῷ ῥήματι.

Ὁ κ. Βαλαωρίτης ἀφηγείται τρόπον τινὰ διαγνώσεως τῆς βασκανίας ἐν Στερεῇ Ἑλλάδι ἢ καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ συνειθιζόμενον, ἀλλὰ σπανιώτατα ἂν δὲν λανθανόμεθα. Κατὰ τὸν κύριον Βαλαωρίτην, (7) ἡ διάγνωσις τελεῖται διὰ πεπυρακτωμένων ἀνθρώπων, ἐμβάλλομένων εἰς ὕδωρ ψυχρὸν. Τότε ὁ μαντευόμενος προφέρει συγχρόνως τὸ ὄνομα τοῦ πάσχοντος, καὶ ἂν ἀληθῶς ὑπάρχῃ βασκανία εἰς τῶν ἀνθρώπων κρημνίζεται μετὰ πολλοῦ τοῦ φόβου εἰς τὸν πυθμένα. Ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη συνοδεύεται ὑπὸ μυστικῶν ἐξορκισμῶν. Τούτου παραχθέντος, νίπτεται ὁ πάσχων διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ χρησιμεύσαντος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ

teratologiques. 1836 σ. 132. Hugo, les travailleurs de la mer. part. I. L. I.

3) Πρβλ. Ἀντωνιάδ. Κρητ. 1868 σ. 324.

4) ἐν Πανδώρα τ. χ. σ. 255.

5) Ἐφημ. Φιλομαθῶν 1857 σ. 114.

6) Χουρμούζη, Κρητικὰ 1844. σ. 26. Bybilakis Neugriechisches Leben, σ. 8.

7) Ἀρ. Βαλαωρίτου, Ἀθανάσιος Διάκος Ἀστραπόγιαννος. 1867 σ. 129.

μυστηρίου, πίνει καὶ θεραπεύεται αὐθαρεῖ. Παραπλήσιά τινα ποιοῦσι καὶ εἰς πολλὰ τῆς Πελοποννήσου μέρη οὐχὶ ὅμως πρὸς διάγνωσιν τῆς βασκανίας ἀλλὰ πρὸς θεραπείαν αὐτῆς μόνον. « Ὡς θεραπευτικὸν ἤδη κατὰ τῆς βασκανίας, ἔγραφέ τις ἐν τῇ ἐφημερίδι Βελτιώσει τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Τριπέλεως, λαμβάνουσι ποτήριον ὕδατος καθαροῦ ἐνθα ἐμβάλλουσι τρεῖς ἀνθρακας πεπυρακτωμένους· εἶτα ραντίζουσι ἐννεὰ φορὰς τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας τοῦ πάσχοντος διὰ τῶν δακτύλων, ἐμβάπτοντες τούτους ἐν τῷ ὕδατι τοῦ ποτηρίου, καὶ δίδουσι μετὰ τοῦτο νὰ πῖνῃ τρίς ἐκ τοῦ ὕδατος, τὸ δ' ἐπίλοιπον ἐπιχύνουσι ἐπὶ κυνὸς ἢ γαλῆς. » (1)

Ἀρκεῖ δὲ ἡ ἀτενὴς προσήλωσις κακοῦ βλέμματος ἐπὶ ὠραίου παιδὸς ἢ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θαυμασμὸς ὃν ἐμπνεοῦσιν οὗτοι εἰς τὸν βασκανον, ὅπως ἐπιφέρωσι τὰ ὀλέθρια τῆς βασκανίας ἀποτελέσματα. (2) Τοσοῦτῳ δ' ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι ἐβριζομένη παρὰ τῷ λαῷ ὥστε καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ ἄψυχα εἶτι ἀντικείμενα νομίζετο ὑποκείμενα εἰς τοῦ βασκανίου ὄμματος τὴν ἐπιρροήν. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀνθίμος Γαζῆς διηγείται μετὰ μεγάλης ἀπλότητος ὅτι εἶδε βασκανόν τινα φονεύοντα διὰ τοῦ βλέμματός του ὠραῖον μύσχον. (3) Πρὸ πάντων δὲ νομίζουσι ὅτι ἡ βασκανία βλάπτει τοὺς μεταξοσκώληκας, καὶ πρὸς ἀποτροπὴν αὐτῆς μυρία ἀντίδοτα τεχνάζονται.

Ὅτι τὰ ζῶα εἰσὶν ὑποκείμενα εἰς βασκανίαν ἐπιστεύετο καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων. Οἱ ποιμένες παρὰ Θεοκρίτῳ καὶ Βεργίλιῳ ἐκφράζουσι τὴν ὑποψίαν τῶν μήπως ἐβασκάνθησαν τὰ πρόβατά των:

Neseio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

1) Ἐν ἐφημερίδι Φιλομαθῶν 1862 σ. 1924.

2) Ἡ αὕτη πρόληψις ἐπικρατεῖ καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβί. (Journal Asiatique 3 serie 1858 T. V. σ. 233 κελ.)

3) Ἀνθ. Γαζῆ, Λεξικὸν τῆς Ἑλληνι-

(Ἀγνοῶ τίς ὀφθαλμὸς τοὺς τρυφεροὺς ἐβασκάνεν ἀμνοῦς μου). (4) κατὰ τινα δὲ πρόληψιν τῶν Γερμανῶν τὸ βλέμμα δύναται νὰ φονεύσῃ ὄφεις καὶ λύκους, καὶ τὰ τοιαῦτα. (5) Ἐκ δὲ τῶν Ἀσιατικῶν ἐθνῶν οἱ Ἀραβες νομίζουσι ὅτι τὸ βασκανον ὄμμα φονεύει καὶ ἵππους, (6) καὶ ἄλλα ζῶα, δι' ὃ καὶ εἰς τὰς καμήλους τῶν ἀκόμη κρεμῶσι περιάρπτα. (7)

Ὡς πρὸς τὴν ἐπιρροὴν δὲ τῆς βασκανίας ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἀντικειμένων οὐχὶ εὐάριθμα ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀπαριθμοῦνται παραδείγματα. Ἐν Τεγέᾳ τῆς Μαντινείας εἶδον παρὰ τι φρέαρ ἀρχαίαν λιθινὴν λεκάνην διεβρωγίαν, ἥτις κατὰ τῶν χωρικῶν τὰς διηγῆσεις ἐθραύσθη βασκανθεῖσα. Ὁ κ. Βυβιλάκης διηγείται ὅτι καὶ δένδρα ὀλοκλήρα ἀπὸ τῶν ῥιζῶν ἐν ἀκαρεὶ καταστρέφονται ὅταν βασκανον ἴδῃ αὐτὰ ὄμμα, κατὰ τῶν Κρητῶν τὰς προλήψεις. (8) Ἀλλὰ καὶ τῶν πηγῶν καὶ τῶν φρεάτων τὸ ὕδωρ μολύνει, (9) καὶ ὀλοκλήρους οἰκίας κατακρημνίζει ὁ βασκανος, ὡς καὶ οἱ Ἀραβες δοξάζουσι, οἵτινες δεικνύουσι τζαμιά ἐκ βασκανίας κρημνισθέντα (10).

κῆς γλώσσης τ. I. λ. βασκανία. Βλ. καὶ Bybilakis, Neugriechisches Leben.

1840 σ. 9, ἐνθα ἀναφέρεται ὅτι οὐ μόνον ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ζῶα, ὡς ἐπίπαραδειγματι ἵππους, βλάπτει ὁ φθιαρμός.

(4) Vergil, Eclog. III. 103. Πρβλ. καὶ τὸ ὑπὸ Αἰλιανοῦ περὶ περισσεῶν ἀναφερόμενον (Ποιη. Ἰστ. Α. 15).

2) Grimm, Deutsche Mythologie. τ. II σ. 1053.

Journal Asiatique, ἐνθ. ἀν. σ. 237.

7) αὐτ. σ. 235.

8) Bybilakis, ἐνθ. ἀν.

9) Πρβλ. Ὅτι περὶ τῶν χωρικῶν τῆς Γαλλίας λέγει ὁ Hugo. « Gilliat passait pour regarder les puits, ce qui est dangereux quand le regard est mauvais; et le fait est qu'un jour aux Arculons, près Saint-Pierre-Port, l'eau d'un puits devint malsaine. » (Les travailleurs de la mer. part. I, livre I. ch. 4.)

10) Journal Asiatique. ἐνθ. ἀν. σ. 236.

Ἄλλ' ἢ περιεργότερα περὶ βρασκανίας πρόληψις εἶναι ἢ ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Bartholdy ἀναφερομένη. Ὁ περιηγητὴς οὗτος λέγει αὐταῖς λέξεσι: « Φοβούνται υπερβαλλόντως οἱ νεώτεροι Ἕλληνες τὴν ἐπιφρόνην τοῦ *cattivo occhio* (sic) ἢ τοῦ κακοῦ βλέμματος, καὶ τόσον παλὸν, ὥστε πολλάκις φοβούνται μὴ πάθωσι κατοπτριζόμενοι, παραθέτει δὲ πρὸς σύγκρισιν, ὅμοιόν τι παρὰ Πλουτάρχῳ ἐπίγραμμα (1). Καθ' ὅσον γνωρίζομεν τοιαύτην πρόληψιν δὲν ἔχει ὁ λαὸς ὁπωσδήποτε ὅμως εἶναι ἀρχαία καὶ ἐκτὸς τοῦ παρὰ Πλουτάρχῳ ἐπιγράμματος, ὁ Θεόκριτος πλάττει τὸν Κόλλωπα Πολύφρημον λέγοντα ὅτι κατοπτριζόμενός ποτε εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης γαληνιώσης, καὶ θαυμάσας τὸ εὐεῖδες τῆς μορφῆς αὐτοῦ, τὰ καλὰ γένεια τὸν ὠραῖον του ὀφθαλμὸν καὶ τοὺς λευκοτάτους ὀδόντας, ἔπτυσσε τρεῖς εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ ὅπως μὴ βρασκανθῇ:

καὶ γάρ θην οὐδ' εἶδος ἔγω κακόν, ὡς με
λέγοντι
ἢ γάρ πρᾶν ἐς πόντον εισέβλεπον—ἢς δὲ
γαλάνα—
καὶ καλὰ μὲν τὰ γένεια, καλὰ δ' ἐμὴν ἅ μία
κάρτα.
ὡς παρ' ἐμὴν κέρριται, καταφαίνεται τῶν δὲ
τ' ὀδόντων.
λευκωτέρην αὐγάν Παρίας ὑπέρινε λίθοιο.
ὡς μὴ βρασκανθῶ δὲ, τρεῖς τὸν ἐμὸν ἔπτυσσε
κόλπον. (1)

(Ἔπεται συνέχεια)

N. F. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΙΚΙΩΝ.

(συνέχεια ἴδε φυλλάδ. ΚΒ').

Πρὸς νότον δὲ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου ἐπὶ τῆς Θράκης πόλεις ἐπίσημοι Ἕλληникаὶ ἦσαν τὸ Βυζάντιον ἢ Σηλυβρία καὶ ἡ Μεσημβρία τῶν Μεγαρέων,

4) Bartholdy, Bruchstücke zur näheren kenntniß des heutigen Griechenlands. 1805. τ. 1. σ. 355.

4) Θεοκριτ. VI, 34 κτ.

ἢ Αἴτος τῶν Μιτυληναίων καὶ Κυμαίων, ἢ Σηστός τῶν Μιλησίων, ἢ Κασθρία τῶν Μιλησίων καὶ Κλαζομενίων, ἢ Πέρινθος τῶν Σαμίων καὶ τὰ Ἀθήνη τῶν Τηέων.

Πρὸς νότον δὲ τούτων ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ἐπισημότεραι ἀποικίδες πόλεις ἦσαν, ἢ Πोटταία τῶν Κορινθίων, ἢ Μεθώνη τῶν Ἐρετριέων, αἱ Ἐννέα Ὅδοι ἢ Ἀμφίπολις τῶν Ἀθηναίων, ἢ Ἀκαρθος τῶν Ἀνδριῶν, ἢ Μεύδη τῶν Ἐρετριέων καὶ τὰ Στάγειρα κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα τῶν Χαλκιδέων, κατὰ δὲ τὸν Θουκυδίδαν τῶν Ἀνδριῶν.

Ἐκ δὲ τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὰ Κόθηρα ἦσαν ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ Ζάκυνθος τῶν Ἀρχαίων, ἢ Λευκάς καὶ ἡ Κέρκυρα τῶν Κορινθίων.

Εἰς τὰ παράλια δὲ τῆς Δαλματίας ἦσαν, ἢ Ἐπίδαμος τῶν Κερκυραίων ἢ Ἀπολλωνία τῶν τε Κερκυραίων καὶ τῶν Κορινθίων καὶ αἱ πόλεις τῶν νήσων Μελαίτης, Κορκύρας καὶ Παρόν, ἀποικίαι, αἱ μὲν δύο πρόται τῶν Ναξίων, ἢ δὲ τελευταία τῶν Παρίων.

Καὶ ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου πλείστα ἔσαι Ἕλληникаὶ ἀποικίαι ἐστάλησαν, ὥστε καὶ Μεγάλη Ἑλλάς ὀνομάσθη, καὶ μάλιστα εἰς τὸ νότιον αὐτῆς μέρος τὸ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀκρὰ Ἰαπυγία ὀνομαζόμενον. Ἐκ τούτων ἐπισημότεραι ἦσαν ἡ Κύμη ἀποικία τῶν Χαλκιδέων καὶ Κυμαίων ἢ παλαιστάτη πασῶν καθὼς λέγει ὁ Στράβων

« παλαιότατον κτίσμα, πασῶν γὰρ ἐστὶ πρεσβυτάτη τῶν τε Σικελῶν καὶ τῶν Ἰταλιωτῶν. »

Ἐπειτα ἡ Ἀγκών τῶν Συρακουσίων, ἢ Νεάπολις τῶν Κυμαίων, ἢ νῆσος Πιθουκοῦσαι τῶν Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων, τὸ Ρήγιον τῶν Χαλκιδέων, Λοκροὶ οἱ Ἐπιζεφύριοι τῶν ἐν τῷ Κρισσαίῳ κόλπῳ Λοκρῶν κατὰ τὸν Στράβωνα, κατὰ δὲ τὸν Ἐφορον τῶν Ὀπουνησίων τὸ Ἰππώριον τῶν Λοκρῶν, ἢ Ἐλαία τῶν Φωκαέων, τὸ Μεταπόρτιον, ἢ Ἀδωνία, ὁ Κρότων καὶ

ἢ Σύβαρις τῶν Ἀρχαίων, ὁ Τάρας τῶν Λακεδαιμονίων, τὸ Βρετταίον τῶν Κρητῶν καὶ οἱ Θούριοι τῶν Ἀθηναίων.

Εἰς δὲ τὴν Σικελίαν αἱ ἐπισημότεραι τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικίων ἦσαν ἡ Νάξος τῶν Χαλκιδέων, τὰ Μέγαρα ἢ Ὑβλία τῶν Δωριέων αἵτινες κατὰ τὸν Ἐφορον ἦσαν αἱ παλαιόταται τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἑλληνικῶν πόλεων κτισθεῖσαι 300 ἔτη μετὰ τὰ Τρωϊκά. Ἡ Μεσσήνη ἢ πρότερον Ζάγκλη τῶν Μεσσηνίων, τὸ Ταυρομένιον, ἢ Κατάνη, ἢ Καλλιόπολις καὶ οἱ Λορτῖνοι τῶν ἐν Σικελίᾳ Ναξίων, αἱ Συρακοῦσαι τῶν Κορινθίων, ἢ Καμάριρα τῶν Συρακουσίων, ἢ Ἰμέρα τῶν Ζαγκλιῶν, ἢ Φέλα τῶν Ῥοδίων, ὁ Ἀκράγας τῶν Φελῶων, ἢ Σελινοῦς τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ἢ Εἰθόια τῶν Λεοντίνων καὶ ἡ Λιπάρα μία τῶν νήσων τοῦ Αἰόλου τῶν Κυθίων.

Καὶ εἰς τὴν Ναρβωνίτιδα δὲ τῆς Γαλιίας οἱ Φωκαεῖς ἐκτίσαν τὴν Μασσαλίαν, ἐξ ἧς μετέπειτα ἐκτίσθησαν ἢ Ἀγάθη, ἢ Ὀλλία, τὸ Ταυρομένιον, ἢ Ἀρτίπολις καὶ ἡ Νίκαια εἰς τὴν χώραν τῶν Λιγύων.

Καὶ ἐπὶ τῆς Ἰβηρικῆς δὲ Χερσονήσου ἀποικίαι Ἑλληνικαὶ ἦσαν τὸ Σάγροντον τῶν Ζακυνθίων, τὸ Ἐμπόριον καὶ ἡ Ῥόδη τῶν Μασσαλιωτῶν.

Καὶ εἰς τὰ παράλια τέλος τῆς Διθύης πόλεις Ἑλληνικαὶ ἦσαν ἡ Κυρήνη πατρίς τοῦ φιλοσόφου Ἀριστίππου ἀποικία τῆς νήσου Θήρας καὶ πλησίον αὐτῆς ἡ Βάρκη, Ἀπολλωνία, Ταίγειρα, καὶ Βερνίκη.

Ἐκ τῶν πόλεων λοιπὸν τὰς ὁποίας ἀναφέραμεν παρατηροῦμεν ὅτι ἡ κτίσις τῶν Ἑλλ. ἀποικίων ἤρξατο ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν Ἑρακλειδῶν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ πολλὸν πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης συνέβησαν καὶ ἄλλαι ὀλιγοτέρου λόγου ἄξιαι μετοικεσίαι καὶ κτίσεις πόλεων, ἀλλ' αὐταὶ ὡς φαίνεται δὲν ἔφερον οὐδένα χαρακτῆρα ἀποικίων συνδεομένων μετὰ τῆς Μητροπόλεως ὡς αἱ μετέπειτα ἀποσταλεῖσαι. Τοιοῦτοτρόπως βλέπομεν εἰς τὸν Παι-

σανίαν ὅτι ὁ Ἰόλαος ἀδελφιδῶς τοῦ Ἑρακλέους πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἠγήσατο τῶν Ἀθηναίων καὶ Θεσπιέων, εἰς τὴν νῆσον Σαρδῶν, ὅπου ἐκτίσσε πόλιν Ὀλλίαν ὀνομασθεῖσαν καὶ ὁ Στράβων δὲ ἀναφέρει διὰ τὴν Ταρόν τῆς Κιλικίας, ὅτι εἶναι κτίσμα τῶν μετὰ τοῦ Τριπολέμου Ἀργείων. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου πολλοὶ τῶν ἐκείθεν ἐπιστροφόντων Ἑλλήνων πλανηθέντες εἰς τὸ πέλαγος, ἤραξαν εἰς ἓν μέρος, καὶ βεβαρυνμένοι ἕνεκα τοῦ μακροχρονίου πλοῦς, ἐκτίζον πόλιν καὶ ἀπεκαθίσταντο ἐκεῖ τοιοῦτοτρόπως ἀναφέρει ὁ Στράβων διὰ τὴν Πισαν καὶ τὸ Μεταπόρτιον τῆς Ἰταλίας ὅτι εἶναι κτίσματα τῶν μετὰ τοῦ Νέστορος Πυλίων « ἢ δὲ Πισα κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Πισατῶν, ὁ μετὰ Νέστορος ἐπὶ Ἰλιον στρατεύσαστες κατὰ τὸν ἀνάπλουρον ἐπιδιήθησαν, οἱ μὲν εἰς Μεταπόρτιον οἱ δὲ εἰς τὴν Πισατιν ἀπάρτες Πύλιοι καλοῦμενοι.

παρομοίως δὲ αὐτὸς γεωγράφος ἀναφέρει καὶ διὰ τὸ Σάλερτον, τὸ Βρετταίον τὴν Ὑδροῦντα, ὅτι εἶναι κτίσματα τῶν μετὰ Ἰδομενέως Κρητῶν καὶ ἐπὶ τῆς νήσου Κύπρου ὅτι ἡ Σαλαμίς εἶναι κτίσμα τοῦ Τελαμωνίου Τεύκρου, ἢ Πάφος τοῦ Ἀρχάδος Ἀγαπήνορος, οἱ Σόλοι καὶ ὁ Ἀκάμας τῶν Ἀθηναίων Φαλέρου καὶ Ἀκάμαντος, καὶ αἱ ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ Τράλλεις ὑποτίθεται ὅτι ἐκτίσθησαν κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὑπὸ τῶν Ἀργείων.

Ὡς πρὸς τὴν τοποθεσίαν των δὲ, ἐξεταζομένων τῶν ἀποικίων, βλέπομεν ὅτι ἐν ᾧ ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι πολλὰ πόλεις, αἱ παλαιότεραι, ἦσαν ἐκτισμέναι μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἐπὶ ὑψηλῶν μερῶν, τοῦτο μὲν, ἕνεκα τῶν τότε συνήθων πλημμυρῶν ἢ κατακλυσμῶν, ὡς ὁ ἐπὶ Ὠγύγου καὶ ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος, ἐκεῖνο δὲ, ἕνεκα τῆς τότε λυμαιομένης τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης πειρατείας αἱ ἀποικίαι, εἰς νεωτέρην κτισθεῖσαι ἐποχὴν, ἐκτίσθησαν ἐπὶ τῶν προσφορωτέρων διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν εὐήμερίαν θέσεων, ὡς λέγει καὶ ὁ Στράβων.

« τῶν Ἑλλήνων περὶ τὰς οἰκήσεις εὐστοχῆσαι μάλιστα δοξάντων, ὅτι κάλλους εὐστοχάζοντο καὶ ἐρμηνόητος καὶ λιμένος καὶ χώρας εὐφυοῦς. » καὶ παράδειγμα τούτου, ἥτε ταχέως αὐτῶν ἀκμῆ, καὶ αἱ μέχρι σήμερον ἐν Εὐρώπῃ διασωθεῖσαι ἀρχαῖαι Ἑλληνικαὶ πόλεις, αἱ ἐπὶ ἐμπορίᾳ τὰ πρῶτα φέρουσαι, ἡ *Μασσαλία* τὸ Βρετανέσιον ἡ *Μεσσήνη* ἡ Ἀγκῶν, καὶ αἱ ἐπὶ υγιεινῇ περιώνυμοι *Νεάπολις* καὶ *Νίκαια*.

Εἰς ποίαν δὲ ἀκμὴν εἶχον φθάσει αἱ ἀποικίαι, μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ Ἡρόδοτου λέγοντος ὅτι ὁ Γέλων ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν ὑπεσχέθη ἐπὶ τῶν Μηδικῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐὰν τὸν ὠνόμαζον ἀρχηγόν των διακοσίας τριῆρεις καὶ τρισμυρίους ὀπλίτας καὶ σίτον δι' ὅλον τὸν στρατόν.

Καὶ αἱ ἀποικίδες δὲ πόλεις, ὡς εἶδον ἀπέστειλαν πλείστας ἀποικίας, (ἡ Μίλητος π. χ. εἶχε περὶ τὰς 400) καὶ αὐταὶ πάλιν ἄλλας, ὡς π. χ. ἡ Τραπεζοῦς καὶ ἡ Ἀμάσεια ἦσαν ἀποικιοὶ τῆς Σινώπης, ἀποικιοὶ τῆς Μιλήτου, ἀποικιοὶ τῶν Ἀθηνῶν ἄλλα εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ οἰκιστής, ἥτοι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀποικίας ἔπρεπε πάντοτε νὰ λαμβάνηται ἐκ τῆς πρώτης μητροπόλεως ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θουκυδίδης εἰς τὸ περὶ Ἐπιδάμου κεφάλαιον αὐτοῦ... « *Ἐπιδάμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ εὐπλείορτι τὸν Ἴόνιον κόλπον, ταύτην ἀπάκησαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φαλλός Ἐρατοκλειδούς, Κορίνθιος γένος, τῶν ἀφ' Ἡρακλείους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακλιθεῖς.* »

Πῶς δὲ ἀπεστέλλοντο αἱ ἀποικίαι; Ὅπῃ ταν ἡ πόλις ἀπέστειλεν ἀποικίαν ἐκέρυττε τοῦτο ἐξελέγετο ὁ Οἰκιστὴς ἢ οἱ Οἰκισταὶ ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς πόλεως, οἵτινες μετὰ θάνατον κατὰ τὸν νόμον ἐτιμῶντο, ὡς ἤρωες, δηλ. ἀνήγειρον εἰς αὐτοὺς ἤρωα, ἐπρόσφερον θυσίας, καὶ πολλάκις ἐτέλουν πρὸς τιμὴν των ἀγῶνας, καθὼς λέγει ὁ Ἡρόδοτος, περὶ τοῦ οἰκιστοῦ τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδου...

« *Καὶ οἱ τελευταῖοι Χερσονησῖται*

θόουσι ὡς νόμος οἰκιστῆ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικόν ἐπιστάσι. » καὶ συχνάκις ἐσυμβουλεύοντο τὸ μαντεῖον περὶ τῆς ἐξαποστολῆς τῆς ἀποικίας, καθὼς καὶ περὶ τῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ κτίσῃσι πόλιν, ὡς ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ...

« *καὶ τοὺς μέλλοντας οἴκους τε καὶ πόλεις καλῶς οἰκήσειν, μαρτυρεῖται προσδεῖσθαι.* »

Ἐπειτα παρελάβανον λαμπάδα ἀναμμένην ἐκ τοῦ ἀκοιμήτου πυρὸς τοῦ φυλαττομένου εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἑστίας, ὅστις ἦτον ἐν τῷ Πρυτανείῳ τῆς πόλεως. Τὴν λαμπάδα ταύτην ἔφερον μεθ' ἐαυτῶν, ὅπως τὴν θέσῃσι ἐντὸς τοῦ Πρυτανείου τῆς νέας αὐτῶν Πατρίδος, καὶ ἔπειτα ἐπιβιβάζοντο εἰς τὰ πλοῖα.

Πῶς δὲ ἔκτιζον τὰς πόλεις;

Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει διὰ τὸν οἰκιστὴν τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδην ὅτι... « *πρῶτον μὲν ἀπετείχετο τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἀπὸ Καρδίας πόλεως ἐς Παπύνην. καὶ αὐτὸς ὁ Ὀμηρος, εἰς τὸ Ξ τῆς Ὀδυσσεΐας, διηγούμενος τὴν ὑπὸ τῶν Φαιάκων κτίσιν τῆς Κερκύρας κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους λέγει...* »

« *Ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθεος θεοειδὴς εἶσεν δὲ Σχερίη ἐκάς ἀνδρῶν ἀληπεσίων, ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασσε πόλει καὶ εἰδέματο οἴκους καὶ ἠγοὺς ποίησε θεῶν καὶ ἐδάσσατο ἀρούρας.* »

δηλ. κατὰ πρῶτον ἀποβιβαζόμενοι ἔκτιζον τείχος, χάριν ἀσφαλείας ἐκ μέρους τῶν περιοικούντων ἐθνῶν, ἔκτιζον ναοὺς, ὑποκόμουν οἴκους καὶ διενέμοντο τὰς ἀροσίμους γαίας.

Ποίους δὲ κινδύνους διέτρεχον πόλεις οἱ ἀποικίας τινὸς μετασχόντες μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ περὶ Εὐξείνου πόντου κεφαλαίου τοῦ Στράβωνος...

« *ἄπλου γὰρ εἶναι τὴν θάλατταν ταύτην καὶ καλεῖσθαι ἄξερρον διὰ τὸ δυσχεῖμερον καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν περιοικούντων ἐθνῶν καὶ μάλιστα τῶν Σκυθικῶν, ξεροθυοῦντων καὶ σαρκο-*

φαγούντων καὶ τοῖς κρανίοις ἐκπύμασι χρωμένων ὑστερον δὲ Εὐξείνον κεκλεῖσθαι τῶν Ἰώνων ἐν τῇ παραλία πόλεις κτισάντων. »

Μαρτύριον καὶ τοῦτο μέγιστον τῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὑπεροχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὅτι καὶ τοὶ ὀλίγιστοι οἱ ἀποικούντες καὶ εἰς χώρας μεγάλων καὶ ἀγριωτάτων ἐθνῶν, οἷα τὸ τῶν Σκυθῶν τὸ τῶν Ἰλλυριῶν κτλ. ἐγκαθίσταμενοι μεθ' ὧν εἰς ἀδιαλείπτους κατ' ἀρχαίς εὐρίσκοντο πολέμους, ἐπὶ τέλους ἐπεκράτουν αὐτῶν καὶ κατέρθουν νὰ εἰσάξωσι παρ' αὐτοῖς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ θρησκείαν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, ὡς βλέπομεν ἐν τῷ περὶ *Μασσαλίας* κεφαλαίῳ τοῦ Στράβωνος...

« *ὡσθ' ἡ πόλις μικρὸν μὲν πρότερον τοῖς βαρβάρους ἀεῖτο παιδευτήριον καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαζε τοὺς Γαλάτας, ὥστε καὶ τὰ συμβόλαια Ἑλληνιστὶ γράφειν... καὶ πόλις ἔκτισαν τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰθνηρίαν τοῖς Ἰθνησίαι, οἷς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐρμίας Ἀρτέμιδος παρέδοσαν τὰ πάτρια, ὥστε Ἑλληνιστὶ θύειν.* »

Ὡς πρὸς τὸ πολίτευμα δὲ οἱ ἀποικοὶ ἦσαν ἐλεύθεροι διότι ἐν ᾧ βλέπομεν ὅτι πολλῶν τούτων ἦτον ἀπομίμημα τοῦ τῆς Μητροπόλεως καθὼς π. χ. τῆς Κρήτης πρὸς τὸ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς Σπάρτης (διότι καὶ ἐκεῖνη εἶχεν τὰ συσσιτία τῆς Ἀνδρῶα ἐν Κρήτῃ ὀνομαζόμενα καὶ τοὺς Ἑλλωτάς τῆς Μινωτικῆς ὀνομαζόμενους) πολλῶν ὅμως ἦτον ὅλως διόλου διάφορον αἱ Συρακοῦσαι π. χ. ἐπὶ τῶν Μηδικῶν ἐκυβερνῶντο ὑπὸ τυράννων, ἐν ᾧ τὸ πολίτευμα τῆς Μητροπόλεως τῶν Κορίνθου ἦτον ἀριστοκρατικόν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο διέφερον αἱ Ἀποικίαι τῶν Κληρουχιῶν ὅτι οἱ μὲν ἀποικοὶ ἦσαν ἐλεύθεροι ὡς πρὸς τὸ πολίτευμα, εἰς τὸ νὰ κηρύξωσι πόλεμον ἢ νὰ κάμωσι συμμαχίαν με ὄντινα ἤθελον καθὼς καὶ νὰ ἔχωσιν ἰδίους νόμους, οἱ δὲ κληροῦχοι, ἂν καὶ εἶχον ἰδίους ἀρχοντας, ἐλογίζοντο ὅμως πάντοτε πολῖται, καὶ ἐχρεώσταν νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὰς ἀμέσους διαταγὰς τῆς ἐξαποστειλάσης

αὐτοὺς πόλεως ὡς βλέπομεν ἐν τῷ Ἡροδότῳ τοὺς Ἀθηναίους διατάττοντας τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ τετρακισχιλίους κληροῦχους αὐτῶν νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ὑπὸ τοῦ Πέρσου ἀπειλουμένων Ἐρετριῶν, διαταγὴν τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο κατὰ νόμον νὰ δώσῃ ἡ μητρόπολις εἰς ἀποικίαν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀποικοὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς μητροπόλεως δὲν ἐλησμόνου αὐτὴν ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν πολλοὶ τῶν ἀποικῶν καὶ μάλιστα οἱ ἀναγκασθέντες νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πατρίδα των ἔδιδον εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσας πόλεις τὸ ὄνομα ἐκείνης, πρὸς γλυκεῖαν ἀνάμνησιν, ὡς π. χ. ἡ ἐν Σικελίᾳ Μεσσήνη ἢ ἐν Ἰωνίᾳ Μαγνησία αἱ Τράλλεις καὶ ἄλλαι πλείσται καὶ οἱ Ἴωνες δὲ ἔκτισαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν δώδεκα πόλεις, ὡς λέγει ὁ Στράβων, εἰς τοσαῦτα μέρη διελόντες σφᾶς ὅσα καὶ ἐν Πελοποννήσῳ κατεῖχον.

Τὸ ἱερὸν πῦρ ὅπερ εἶχον παραλάβει ἐκ τῆς πρώτης πατρίδος των, καὶ τὸ ὁποῖον ἤναπτεν ἀκοιμήτως ἐν τῷ Πρυτανείῳ των καὶ τὸ γλυκὺ ὄνομα τῆς Μητροπόλεως ὅπερ ἔδιδον εἰς ἐκείνην ἀρκούντως μαρτυροῦσι τὸ πρὸς τὴν ἀποστείλασαν πόλιν υἱικὸν σέβας των. Καὶ εἰς τὰ νομίσματά των δὲ, ἔθετον τὸν αὐτὸν τύπον καὶ τοὺς ναοὺς των ἀφιέρωνον εἰς τοὺς αὐτοὺς θεοὺς καὶ ἐν γένει ὅλαι των αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ ἐσυμφώνουν με τὰς τῆς μητροπόλεως, καθὼς λέγει καὶ ὁ Στράβων.

« *Ἐν τε ταῖς ἀποικίαις πόλεις πανταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν θεὸν καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διεύθυνσιν τὴν αὐτὴν καὶ τὰλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐν τῇ μητροπόλει γενόμενα.* »

Καὶ εἰς τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῆς μητροπόλεως των ἐπεμπον θεωρίας καθὼς καὶ δῶρα εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ, καὶ εἰς τὰς ἰδίας δὲ αὐτῶν ἔδιδον τὴν προεδρείαν εἰς τοὺς πρέσβεις τῆς μητροπόλεως των ὡς βλέπομεν ἐν τῷ Θουκυδίδῃ τοὺς Κορινθίους παραπονουμένους κατὰ τῶν ἀποικῶν αὐτῶν Κερκυραίων διὰ τὴν πα-

ράβασιν τούτων. « οὔτε γὰρ ἐν παρη-
γύρεσι ταῖς κοιταῖς διδόντες γέρα τὰ
νομίζόμενα οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προ-
κατερχόμενοι τῶν ἰερῶν, ὡσπερ αἱ
ἄλλαι ἀποικίαι. »

Καὶ ἂν ποτέ τινες εἰς πόλεμον συνε-
πλέκοντο μετὰ τῆς μητροπόλεως τῶν,
ὁ τοιοῦτος πόλεμος ἐθεωρεῖτο ἀσεβῆς
καὶ ἀνόσιος, ὡς μεταξὺ πατρὸς καὶ τέ-
κνων, καὶ παρὰ τὰ Ἑλληνικὰ νό-
μιμα. Ἐκτὸς δὲ τῶν μετὰ τῆς μητρο-
πόλεως δεσμῶν, τινὲς τῶν ἀποικιῶν εἶ-
χον καὶ μεταξὺ τῶν ἰδιαιτέρους, ἐν εἶδει
Ἀμφικτυονίας, στερεομένους διὰ τῆς
λατρείας κοινῶν τινος ἐθνικοῦ θεοῦ· τοι-
οῦτος ἦτο παρὰ μὲν ταῖς Δωρικαῖς τῆς
Μ. Ἀσίας ἀποικίας, ὁ ἐν τῷ Τριοπίῳ ἀ-
κρωτηρίῳ τῆς Ῥόδου ναὸς τοῦ Ἀπόλ-
λωνος, παρὰ δὲ ταῖς Ἰωνικαῖς, ὁ ἐν τῷ
ἀκρωτηρίῳ τῆς Μυκάλης ναὸς τοῦ Ἑλι-
κωνίου Ποσειδῶνος, ὅπου ἐτελεῖτο με-
γάλη πανήγυρις τὰ Παριώρια εἰς τὴν
ὁποίαν προσήρχοντο ἐξ ὄλων τῶν Ἰω-
νικῶν πόλεων καὶ συνδιεσκέπτοντο περὶ
τῶν κοινῶν πραγμάτων, ὡς λέγει ὁ
Στράβων. « πρῶτον δ' ἐστὶν ἐν τῇ πα-
ραλλήλῳ τῷ Παριώριον τρισὶ σταδίοις ὑ-
περκεῖμενον τῆς θαλάττης, ὅπου τὰ
Παριώρια, κοινὴ πανήγυρις τῶν Ἰω-
νῶν, συντελεῖται τῷ Ἑλικωνίῳ Ποσει-
δῶρι καὶ θυσία. »

Καὶ εἰς τοὺς Πανελληνίους δὲ ἀγῶνας
προσήρχοντο ἐκ τῶν ἀποικίδων πόλεων
καὶ ὡς θεαταὶ καὶ ὡς ἀγωνισταὶ ἐν τοῖς
Ὀλυμπιονίκαις ἔθεν ἑπαντῶμεν πολλοὺς
ἐκ τῶν ἀποικίδων πόλεων, ἐν οἷς καὶ Ἰέ-
ρωνα τὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν νι-
κήσαντα ἐν ἀρκατοδρομίᾳ καὶ ἵπποδρο-
μίᾳ, ὡς λέγει ὁ Πίνδαρος ἐν τοῖς Ὀλυμ-
πίοις αὐτοῦ.

« ἀλλὰ Δωρίαν ἀπὸ φόρμιγγα πασ-
σάλου

« λαμβαν' εἴτι τι Πίσας τε

« καὶ Φερετικῶν χάρις, ἴσον ὑπὸ γλυ-

« κστάταις ἔθηκε φροντίσιν,

« ὅτε παρ' Ἀλφειῷ σῦτο, δέμας ἀκέν-
τητον

« ἐν δρομίῳσι παρέχων,

« κράτει δὲ προέμιξε δεσπότην,

« Συρακόσιοι ἵπποχάρμαν βασιλέα.

Πυρσοὶ ἀκοίμητοι τοῦ Ἑλληνικοῦ πο-
λιτισμοῦ καὶ τῆς παιδείας ἀπέναντι τῶν
ὁποίων καὶ αὐτὸς ὁ Ῥωμαϊκὸς ἀστὸς ἐπὶ
τέλους κατέπεσε, αἱ ἀποικίαι αὐταὶ ἀπὸ
τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου μέχρι Λιβύης,
καὶ ἀπὸ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν μέ-
χρι τῆς Συρίας καὶ ἐπὶ τοῦ Μεγάλου
Μακεδόνα, ἐπὶ τῆς δευτέρας τῶν ἀποι-
κιῶν περιόδου, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ, ἐξή-
πλωσαν τὴν πάτριον αὐτῶν γλῶσσαν
καὶ θρησκείαν, ἐγέννησαν ἄνδρας εὐερ-
γέτας τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης ἀναδει-
χθέντας, καὶ διὰ τοῦ πολιτισμοῦ αὐ-
τῶν ἐξημέρωσαν τοὺς παροικοῦντας ἀ-
γρίους λαοὺς, προστοιμάσαντες οὕτω
πῶς τὴν ὁδὸν εἰς τοὺς μετέπειτα ἐλθόν-
τας πρὸς κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου ἀλι-
εἰς τῆς Ἰουδαίας· ὁ γλυκὺς αὐτῶν οὐ-
ρανὸς ἀνύψου τὴν φαντασίαν, καὶ ἰδοὺ
βλέπομεν ἐν ταῖς χάραις ταύταις, ἄλ-
λας καλλικελάδους ἀηδόνας ἐν δασυρύλ-
λω δεινῶν περὶ τοῦ πρωτείου ἀμιλ-
λωμένας, πλῆθος ποιητῶν, ἐν οἷς ἐν μὲν
τῇ Ἰωνίᾳ τὸν Ὀμηρὸν ψάλλοντα κλέ'
ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ὑπὸ δὲ τὰς πίτιεις
τῶν ὄρεων τῆς Σικελίας, τὸν Θεόκριτον
ψάλλοντα τοὺς ἔρωτας τῶν ποιμένων
καὶ τοὺς χοροὺς τῶν Νυμφῶν καὶ τῶν
λοιπῶν Βουκολικῶν θεοτήτων. Διὰ τῶν
ἀποικιῶν πρὸς τοῦτοις, τὸ πρὶν ἄσημον
ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος ἐξεστάθη ἐπὶ τῶν
τριῶν ἡπείρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Καὶ
αἱ ἀποικίδες πόλεις ἕνεκα τοῦ κλίματος
καὶ τῆς εὐφορίας τῶν γαιῶν, πρὸς δὲ,
ἕνεκα τῆς διὰ τὸ ἐμπόριον προσφόρου
αὐτῶν θέσεως καὶ γειτνιασεως μετὰ λα-
ῶν, ὡς οἱ Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, πρωτευ-
όντων τότε κατὰ τε τὸν πλοῦτον, τὴν
πολυτέλειαν καὶ τὴν τρυφηλότητα,
τάχιστα ὑπερεπλούτησαν πλουτήσαντες
συνάμα καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν πατρίδα.

Ἄλλὰ τὰ πλοῦτη ταῦτα καὶ τὸ ἐμ-
πόριον εἶχον χρεῖαν ἀσφαλείας ἐναντίον
τῶν τότε λυματινομένων τὰς θαλάσσας
πειρατῶν, ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες θέ-
λοντες νὰ ἐξασφαλίσωσιν αὐτὰ ἠναγ-
κάσθησαν, ὡς σήμερον ἡ Ἀγγλία, νὰ
σχηματίσωσιν ἰσχυρὸν στόλον, καὶ ὁ
στόλος οὗτος μετέπειτα εἰς τὰς ἐν Σα-
λαμῖνι καὶ Μυκάλῃ ναυμαχίας, διέσωσε

τὴν ἐλευθερίαν τῆς Εὐρώπης ὅλης καὶ
ἐξησφάλισε τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ.
Καὶ ναὶ μὲν βαρβάρων καὶ ἰσχυροτάτων
ἐθνῶν διηνεκεῖς εἰσβολαὶ ἐστέρησαν ἐπὶ
τέλους τοὺς κατοίκους τῶν ἀποικίδων
πόλεων τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὸ ἐθνι-
κὸν αἴσθημα διετηρεῖτο ἀλώδητον· διότι
ὅταν εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους ὁ
μέγας Κωνσταντῖνος διὰ πολιτικοῦς
λόγους μετέθεσε τὴν ἑδρὰν τῆς αὐ-
κρατορίας ἀπὸ Ῥώμης εἰς Βυζάντιον, ὁ
διὰ τῶν ἀποικιῶν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα
διαδοθεὶς Ἑλληνισμὸς ἐπεκράτησε καὶ
τοιουτοτρόπως ἀναμείκτως ἢ αὐτοκρα-
τορία ἀπὸ Ῥωμαϊκῆς μετετρέπη εἰς
Ἑλληνικὴν.

Εὐριπίδης Σακιάρης.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΡΟΥΛΙΕΡΟΥ.

Ἡ ΥΠΟ ΤΩΝ ΡΩΣΣΩΝ ΠΥΡΠΟΛΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΕΝ ΤΣΕΣΜΕ.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε φυλλ. ΚΒ'.)

Τὴν ἐπαύριον, ἦτοι τὴν ὁ Ἰουλίου,
περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν τῆς πρωίας, οὐ-
ρίου Βορρᾶ ἐπιπνέοντος, ἡ Ῥωσικὴ
μοῖρα προὐχώρησεν ἐν τῷ κόλπῳ συγ-
κροτουμένη ἐξ ἑννέα πλοίων καὶ τινῶν
δικρότων. Διήλθε διὰ τῶν Οἰνουσσῶν
καὶ ὡς ἀντίκρουσε τὸν Ὀθωμανικὸν στό-
λον κατεβίβασεν ἀπάσας τὰς λέμβους
τῆς εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ εὐκοσμία
πλὴν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου καὶ ἡ
μεγάλη αὐτοῦ ὑπεροχὴ οὐχὶ μικρὸν φό-
βον ἐνέπνευσεν εἰς τὰ πνεύματα πάν-
των, ἀγνοούντων τέως τὰς ἐπικουρίας,
αἷς ἔλαβον οἱ Τούρκοι ἐν τῷ μεταξῷ.
Ἡ τάξις δὲ, καθ' ἣν τὰ πλοῖα αὐτῶν
ἦσαν ἠγκυροβολημένα καὶ τεταγμένα
ἐν σχήματι ἡμισελήνου, ἦς τινος τὸ
μὲν δεξιὸν κέρας ἐπηρείδετο εἰς ξηρὰν,
τὸ δὲ ἀριστερὸν ἐπὶ τῆς ἀκρας σύρτεις,
εἰς τοσοῦτο δηλονότι ἐπικαιρον θέσιν,
εἰς ἣν οὐδέποτε ἤλπιζον νὰ εὐρωσιν αὐ-
τοὺς, πᾶραυτα διέλυσε τὰ προμελετη-
μένα σχέδιά των. Μολοντοῦτο οἱ Ῥωσ-

(ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.)

σοι, ἀφ' οὗ αἰσχυρῶς κατέλειψαν τὴν
Πελοπόννησον καὶ συνάμα ἀπόλεσαν
τὴν εὐνοίαν τῶν Ἑλλήνων, ἄνευ λιμέ-
νων, οὐδαμοῦ εὐρίσκοντες ἄσυλον καὶ
εἰς ἐσχάτην περιελθόντες θέσιν, ὥστε
νὰ μὴ δύνανται οὐδὲν νὰ ἐπιχειρήσωσι,
κατήρχοντο ἀπηλπισμένοι κατὰ τοῦ
στόλου τούτου ἀπόφασιν ἔχοντες νὰ
νικήσωσιν ἢ ν' ἀπολεσθῶσι.

Ἐνταῦθα διὰ σημείου προσκλιθέν-
των πάντων τῶν διοικητῶν τῶν πλοίων
ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος εἰς συμβούλιον
ἀπεφασίσθη ὅπως ὁ στόλος αὐτῶν δι-
αιρεθῆ εἰς τρεῖς ἴσας μοῖρας.

Καὶ ὁ μὲν Σπυριτώφ, ἐνθαρρυνθεὶς
διὰ τὴν τιμὴν τῆς ἀνακτήσεως τῆς ση-
μαίας καὶ πράγματι ὀδηγούμενος ὑπὸ
τοῦ Ἀγγλοῦ ὑποναυάρχου Gregg διώ-
κει τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν ὁ δὲ Ἀλέ-
ξιος ὡς ἀρχιστράτηγος διήθουσε τὸ
σῶμα τῆς μάχης ἀπὸ τινος φρεγάτας
εἰς μεγάλην ἀπόστασιν Ἰσταμηνῆς· ὁ
Ἐλφινστὼν τέλος, δυσαρεστημένος καὶ
ἐν ὄργῃ, ὠδήγει τὴν ὀπισθοφυλακὴν.

Τὸ προπορευόμενον τῆς ἐμπροσθοφυ-
λακῆς πλοῖον ἀνεπέτασεν ἅπαντα τὰ
ἱστία του καὶ ὑπὸ πρυναιῶ ἀνέμου
ὠθούμενον ἐπέπεσε κατὰ τῆς Τουρκι-
κῆς ναυαρχίδος, τὴν δευτέραν θέσιν ἐν
τῇ μεγάλῃ σειρᾷ κατεχούσης καὶ ἠγκυ-
ροβολημένης κατὰ μῆκος τῆς παραλίας.
Ἐκκενώσαν κατ' αὐτῆς ἅπαντα τὰ πυ-
ροβόλα του, ἐδέχθη μόνον τὸ πῦρ τῶν
τριῶν πρώτων Τουρκικῶν πλοίων, πλὴν
εὐρίσκον τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπισφαλεστά-
την, μολονότι προὐκάλεσεν οὕτωσιν τὴν
προσβολὴν, προσέταξε τὰς δύο λέμβους
του καὶ ἀπεμακρύνθη. Τὸ ἀμέσως ἐπό-
μενον πλοῖον ἐπετέθη μετὰ μείζονος
ἀφοβίας ἐπ' αὐτοῦ ὅπερ ἦτον ἡ Ῥωσ-
σικὴ ναυαρχὴς ἐπέβαινον ὁ Σπυριτώφ, ὁ
κρῆκ καὶ ὁ Θεόδωρος. Ἀφοῦ δὲ διὰ
τῆς μιᾶς σειρᾶς ἐπυροβόλησεν ἀνά μέ-
σον τῶν τριῶν Τουρκικῶν, οἱ Τούρκοι
ἀνταπαντήσαντες ἐξέβρηξαν διὰ μαρ-
μαρίνης σφαιράς, αἷς συνήθως ἐν τοῖς με-
γάλοις αὐτῶν τηλεβόλοις χρώνται, τὸ
πηδάλιον αὐτοῦ. Οὕτω λοιπὸν τὸ πλοῖ-
ον τοῦτο, ἔχον ἀναπεπταμένα ἅπαντα
τὰ ἱστία, μὴ δυνάμενον νὰ κυβερ-

νηθῆ καὶ ὑποχειρωθῆ, φερόμενον σφοδρῶς κατὰ τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος καὶ παρ' ὀλίγον ἐπιπίπτον ἐπ' αὐτῆς ἐξηκολούθει νὰ τὴν καταπυροβολῆ, ὥστε εἴτε διὰ τὴν δεξιότητα τοῦ πυροβολικοῦ του, εἴτε διὰ τὴν ταχύτητα μεθ' ἧς παρασυρόμενος ὁ μέγας ἐκείνος ὄγκος ἐφέρετο κατ' αὐτῆς, ἠπείλει νὰ μεταδώσῃ τὸν κίνδυνον αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ἐχθρόν. Ὁ Χασσάν, τὸν ὅποιον αὐστηρὰ διαταγὴ ἐδέσμευε πρὸς τὸ παράλιον, προσεπάθει ὅλας δυνάμεις νὰ διεκφυγῇ τὴν σύγκρουσιν τοῦ ἐπερχομένου πλοίου, ὑπερ κατασυντρίβον αὐτὸν διὰ τοῦ πυροβολικοῦ του ἐπέπιπτε πλησίον κατ' αὐτοῦ πρὸς δὲ διὰ τὴν σύγκρουσιν, ἣν ἐπέφερον ἐν τῷ Ῥωσικῷ πλοίῳ, συνέλαβεν ἐλπίδας περὶ μεζόνος ὠφελείας, ἐνῶ ταυτοχρόνως διὰ τῆς περὶ τοὺς κάλως ἐπιδεξιότητος τῶν κινήσεών του οὐ μόνον τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον διεφυγε, ἀλλὰ παραμείψας πλαγίως καὶ κατὰ μῆκος τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον ἐρρίψεν ἐπ' αὐτοῦ τὰς ἀρπάγας (rampons) καὶ διέταξε τὴν ἐφοδόν.

Ἀμφότερα τὰ συμπλακέντα ἤδη πλοῖα ἦσαν τὰ ὠραιότερα τῶν δύο στόλων, φέροντα τὰ πολυαριθμότερα πληρώματα καὶ τὸ ἀνθος τοῦ στρατοῦ. Συμπλοκὴ ἔθεν, ὡς εἶκός, ἀπελπιστικὴ συνεκροτήθη μεταξύ αὐτῶν. Οἱ μὲν Τούρκοι ἐμψυχούμενοι ὑπὸ τε τῆς ἀνδρείας τοῦ ἀρχηγοῦ των καὶ ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ἀγαθωτάτης λείας ἐφόρμου εἰς τὸ Ῥωσικὸν πλοῖον ἢ ριπτόμενοι ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν κεραίων, ἢ εἰσερχόμενοι διὰ τῶν παραπλεύρων διὰ τὰ τηλεβόλα ὤπων (sabords). Οἱ δὲ Ῥῶσοι ἐλπίζοντες ὅτι ἂν θέσωσι πῦρ εἰς τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον θὰ δυνηθῶσι, καθ' ὅν χρόνον οἱ ἐναντίοι θὰ προσεπάθουν ν' ἀποσβέσωσι αὐτὸ, ν' ἀνασπάσωσι τὰς ἀρπάγας καὶ ἐπομένως ἀπαλλαχθῶσι τοῦ κινδύνου, ἐπέρριπτον ἐπ' αὐτοῦ ὕλας ἀνημμένας, βομβίδας καὶ πυρφόρα ἀγγεῖα. Πρὸς τούτοις εἰκοσὰς Μελιταίων δυτῶν, ἐφοδιασμένων διὰ μακρῶν καὶ ὀξέων σιδηρῶν βάρβδων εἰσπηθήσαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ καταδύντες εἰργάζοντο ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἵνα τρυ-

πήσωσι καὶ διαρρήξωσι τὸ Τουρκικὸν πλοῖον.

Αἱ λοιπαὶ δύο Ῥωσικαὶ μοῖραι διηυθύνθησαν κατὰ τοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Τουρκικῆς στόλου, οὐτινες τὰ πλοῖα κατὰ τὴν διευθέτησιν αὐτῶν παρουσίαζον σταθερῶς τὴν πλευρὰν αὐτῶν, οὐδετέρᾳ ὅμως καίπερ εἰς βολὴν σφαίρας προσεγγίσασαι, ἐτόλμα νὰ ἐπιτεθῆ καὶ προχωρήσῃ ἐν τῷ ἐπιφύῳ ἐκείνῳ κύκλῳ, ἀλλὰ πᾶσαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν συνεχέντρωνον εἰς τὴν ἀπόβασιν τῆς πάλης, ἥτις ἐξηκολούθει μηχανωδῶς μεταξύ τῶν δύο ναυαρχίδων.

Ἦδη ὁ ἀνδρείος Χασσάν, αἰμόφυρτος ἐκ τῶν πληγῶν του, ὀλίγου δεῖν κατέβαλε πᾶσαν ἀντίστασιν. Τὸ Ῥωσικὸν πλοῖον ἐκαλύπτετο ἀπὸ νεκρούς οἱ Ῥῶσοι ἀπελπισθέντες τέλος ν' ἀνασπάσωσι τὰς ἀρπάγας εἰσώρμησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον. Ἄνὰ μέσον δὲ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θορύβου εἰσπηδῶντες οἱ μὲν εἰς τὸ πλοῖον τῶν δὲ, ἀδιακρίτως ἀλληλεσφάζοντο, οἱ μὲν εἰς τὴν Τουρκικὴν ναυαρχίδα ἐπιρριπτόμενοι Ῥῶσοι ἐφόρευον τοὺς συλλαβόντας αὐτοὺς πατριώτας των, οἱ δὲ Τούρκοι ἐσφάζον τοὺς ἐπὶ τοῦ Ῥωσικοῦ μαχομένους Τούρκους. Τὸ πῦρ ἀνερρίπισθη πολλάκις εἰς ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ἀλλ' ὅμως καὶ ὁ ἐμπρησμός δὲν κατωρθώθη καὶ ἡ προσβολὴ καὶ ἡ ἄμυνα ἐξηκολούθει μετ' ἴσης μανίας. Πλὴν οἱ Τούρκοι, οὔτινες ὁμολογητέον κέκτηνται ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν ἀγγεμάχων ὅπλων εὐκίνησιαν, ἐπιδεξιότητα καὶ γενναϊότητα ἀπείρως ὑπερέραν πάντων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, μετὰ δύο ὥρων καὶ ἐνδὲς τετάρτου φρικώδη συμπλοκὴν ἀπεκαθίσταντο σχεδὸν κύριοι τῆς ναυαρχίδος τῶν Ῥῶσων.

Τούτων οὕτως γιγνομένου ὁ Ἐλφινστόν, ὅστις ἐπέβλεπε πάντα τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν ἀγῶνα, ὑπερήφανος διὰ τὴν παρουσιασθεῖσαν αὐτῷ εὐκαιρίαν νὰ συνδράμῃ καὶ σῶσῃ τὸν Ῥῶσον ναύαρχον ἀπέστειλεν αὐτῷ τὰς τρεῖς μεγάλας λέμβους τοῦ ἀποσπάσματος του καὶ ἡ μὲν μία κατεβυθί-

σθη ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν σφαιρῶν, αἱ δὲ ἄλλαι δύο προσπελάσασαι εἰς τὸ Ῥωσικὸν πλοῖον ἐπέβιβασαν νεκροὺς στρατιώτας διὰ τῆς ἐπικουρίας ταύτης νέον ἀνακτήσαντες θάρρος καὶ γενναϊότητα κατώρθωσαν ν' ἀποθήσωσι τοὺς Τούρκους, ν' ἀποσπάσωσι τὸ πλοῖον, ὅπερ ἤδη ἐρριμουκκεῖτο ὑπὸ τῶν λέμβων, φέρον πληθὺν Τούρκων, οἱ ὅποιοι ἐκ νικητῶν μεταπεσόντες εἰς αἰχμαλωτίους ἐξηκολούθουν ἐτι ἀμυνόμενοι. Ἀλλὰ πρὸς τὸ μέρος ἐκείνου τοῦ πλοίου, ὅπερ κύριοι κατεῖχον οἱ Τούρκοι καὶ ὑπερησπίζοντο ἐτι, δύο Τουρκικαὶ ἐφορκίδες φέρουσαι ὡσαύτως στρατὸν ἦσαν ἐτοιμαὶ νὰ πλησιάσωσι. Παρὰ τοῦτο ὁ Χασσάν, ὅστις ἐγκαταλείφθει ἐν τῷ πλοίῳ του ἐθεύρει ἄπελπισ τὴν δραπέτευσασαν λείαν του, ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, φθάνει ναυχόμενος τὴν μίαν τῶν λέμβων, ἀνέρχεται εἰς αὐτὴν καὶ ἀποβαλὼν τὰ διάβροχα ἐνδύματά του, ἀνευ κιδάρως, κρατῶν μίαν σπάθην εἰς τοὺς ὀδόντας καὶ δύο πιστόλια φέρον εἰς τὸν λαιμὸν, ἀναρρίχεται εἰς τὸ Ῥωσικὸν πλοῖον, ἐνθα δεινότερος ἐπανελήφθη ἀγῶν. Ἀλλ' ὅμως ὑπὸ τῆς φορᾶς τοῦ ρεύματος καὶ τῶν ἀνέμων ὠθούμενον τὸ Ῥωσικὸν πλοῖον ἐπαναπίπτει ἐκ δευτέρου ἐπὶ τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος. Βλέπων ὁ κρεκ τοιοῦτοτρόπως τὸ πλοῖόν του περιερχόμενον αὐθις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ ἀνέρχεται εἰς τὰ καλώδια καὶ διὰ τῆς ἰδίας του χειρὸς θέτει τὸ πῦρ εἰς τὰ ἱστία εὐθὺς δ' ἐπειτα μετὰ τοῦ Σπυριτώφ καὶ εἰκοσάδος ἀξιωματικῶν κατέρχεται εἰς τὰς λέμβους καὶ ἐγκαταλείπει τὸ πλοῖον του εἰς τὸν ἐχθρόν καὶ τὰς φλόγας.

Ὁ Χασσάν κύριος πλέον τοῦ πυρπολουμένου πλοίου ἐθεῖτο διὰ μέσου τοῦ πυρός καὶ τοῦ καπνοῦ τὴν ἀπόδρασιν τῶν Ῥῶσων ἀξιωματικῶν. Παρητήρει τοὺς ἐναπολειφθέντας στρατιώτας καὶ ναύτας, εὐπειθεῖς ἀλόγη ἐν τῇ συγχύσει τῆς ἤττης καὶ τῆς πυρκαϊᾶς, μηδὲ ὅπως φροντίζοντας περὶ τῆς ἐαυτῶν σωτηρίας διὰ ματαίων προσπαθειῶν καὶ σεβομένους ὑπὸ ὑπαικοῆς ἡρωϊκῆς

συνάμα καὶ δουλικῆς τὴν φυγὴν τῶν ἀξιωματικῶν των. Προσητένιζε τὴν καλυπτομένην θάλασσαν ἀπὸ λέμβους προσπλευσάσας ὅπως παραλάβωσι τοὺς δυναμένους νὰ διαφύγωσι καὶ σωθῶσι. Ἐκτεθειμένος εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον κατ' αὐτὴν τὴν νίκην του ἴστατο ὁ Χασσάν καὶ ἐκθαμβὸς ἀπέβλεπεν εἰς τὴν πειθαρχίαν τῶν ἐχθρῶν του, οὗτος δὲ ὁ θαυμασμός του, καθ' ὃ ὕστερον ὁ ἴδιος ἀρηγεῖτο, ἀνέστειλεν ἐπ' ὀλίγον τὴν περὶ τῆς σωτηρίας του φροντίδα. Παρομοίᾳ τάξει οὐδέποτε θὰ ὑφίστατο παρ' αὐτοῖς. Ἐξ αὐτῶν οἱ δευτέρωι εἶχον φύγει ἐν καιρῷ τῆς μάχης διὰ τῶν λέμβων αἱ ἐφορκίδες ἦσαν μακρὰν ἢ δὲ ναυαρχίς ἐξ ἴσου ἀνεφλέγετο μετὰ τοῦ Ῥωσικοῦ πλοίου.

Ἐτέρα καταφυγὴ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν ὑπῆρχε διὰ τὸν Χασσάν, εἰμὴ νὰ ριφθῆ ἐκ δευτέρου εἰς τὴν θάλασσαν, καίτοι ἦτο τὰ μέγιστα ἐξησθεμισμένος ὑπὸ τοῦ ρέοντος αἵματος ἐκ πέντε πληγῶν. Ὁ μόνος παρ' αὐτῷ μείνας ἦτο φίλος του τις Ἀλγερίνος, ὅφ' οὐ ἀπὸ πολλοῦ συναδεύετο εἰς πάντας τοὺς κινδύνους καὶ ὅστις συνεμερίζετο πάντοτε τὴν τύχην του. Ἐνῶ λοιπὸν μετ' αὐτοῦ ἤτοιμάζετο νὰ ριφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν παρητήρησεν ἐκτάδην κείμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος αἰχμάλωτον Ἰσπανόν, μεγίστην γενναϊότητα ἐπιδείξαντα κατὰ τὴν συμπλοκὴν καὶ ἀναπνέοντα εἰσέτι θεωρήσας πάντη ἀπρεπὲς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀνδρείον τοῦτον ἀνδρα ἐν τῷ πλοίῳ, δηλονότι νὰ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς τὰς φλόγας καὶ ἐλπίζων ὅτι ἴσως δύναται νὰ σωθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκράτησε πρὸς στιγμὴν τὸν σύντροφόν του, μεθ' οὗ ἐρρίψαν τὸν Ἰσπανὸν πρὸ αὐτῶν, ἢ δὲ τύχη ἐστεφάνωσε τὴν εὐσπλαγγίαν των. Ἀμφότεροι δὲ μετ' αὐτὸν ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Συγχρόνως ὅμως καὶ τις Ἕλλην, ἐξοχος νίκτης, εὐρεθεῖς ἐπὶ Ῥωσικῆς λέμβου καὶ ἀναγνωρίσας τὸν Χασσάν ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἀλλὰ τῆς πτώσεως αὐτοῦ καὶ τῶν κυμάτων ἀποκρυψάσας ἐπ' ὀλίγον τὸν ἕντινα προὔτιθετο νὰ συλλάβῃ, ἐφόρμησε

κατά τινος ἄλλου Τούρκου, μεθ' οὗ συμπλακέντες ἐν ταῖς κύμασιν ἐνώπιον τῶν στόλων διετρύπησαν ἀλλήλους διὰ τῶν ἐγχειριδίων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κερδίσας καιρὸν ὁ Ἀλγερινὸς κατάρθρωσε ἡ ἀρπάγη τὸν Χασσάν, ὃν καὶ προσορμίσας πρὸς τι ἐπιπλέον ναυάγιον ἔσυρεν εἰς τὸ παράλιον.

Αἱ δύο ἐμπρησθεῖσαι ναυαρχίδες ἀπεχωρίσθησαν τῇ δυνάμει τοῦ πυρὸς καὶ ἐπλανῶντο εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν κυμάτων· τὸ Ῥωσικὸν πλοῖον πλεῖστον ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀναλωθὲν ἤναπτε μετὰ ταχυτάτης ὁρμῆς καὶ πρῶτον ἐρρίφθη ἔξω ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐνῶ τὸ Τουρκικὸν φλογόμενον ἀκόμη κατὰ τὰ ἄνω μέρη ἐφέρετο πρὸς τὸ μέσον τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου. Πτοίηεις αἴφνης οὗτος ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου ἀπέκοψε τοὺς κάλως καὶ ἕκαστον πλοῖον ἀναπετάσας τὰ κυριώτερα ἱστία παρηκολούθησε τὴν ἀκτὴν. Αἱ δύο Ῥωσικαὶ μοῖραι εὐρεθεῖσαι τότε ὑπήνεμοι ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ πυρπολουμένου πλοίου οὐδόλως ἐταράχθησαν διὰ τὴν φυγὴν αὐτῶν, μόνον δὲ καθ' ὅσον τὰ Τουρκικὰ πλοῖα παραπλέοντα τὴν παραλίαν προσεγγίζοντο εἰς βολὴν τηλεβόλου, ἀτάκτως καὶ μακρόθεν διήμερόν τινος σφαίρας μετ' αὐτῶν. Τὰ δὲ Τουρκικὰ πλοῖα ἀκολουθοῦντα κατὰ σειρὰν τὴν ἀκτὴν ἀπῆντησαν τὸν μικρὸν τοῦ Τσεσμὲ κόλπον, ἐνθα ὡς εἰς ἄσυλον προσέδρομον.

Ὁ Ῥωσικὸς στόλος ἀπ' ἐναντίας ἠγκυροβόλησεν εἰς τὴν θέσιν, ἣν πρὸ μικροῦ κατέλιπον οἱ Τούρκοι· πάραυτα δὲ ὡς οἱ Ῥῶσοι παρετήρησαν τὸν συνωπισμὸν τῶν ἐχθρικών πλοίων ἐν στενοτάτῳ ὄρμῳ, ἀποκλεισμένῳ προσέτι κατὰ τὸ στόμιον ὑπὸ σκοπέλου ἀνέλαβον τὰς περὶ τῆς καθ' ὄλοκληρίαν πυρπολήσεως αὐτῶν ἐλπίδας των.

Ὅθεν εὐθὺς τέσσαρα τῶν Ῥωσικῶν ἀπεχωρίσθησαν πρὸς ἀποκλεισμὸν τῆς ἐξόδου τοῦ ὀρμίσκου τούτου, ἀλλὰ παρασπρῆντα ὑπὸ τῶν βρυμάτων ὑπέπεσαν εἰς τὴν φορὰν τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου, πᾶσαι δὲ αἱ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας προσπάθειαι των πρὸς τὴν μετὰ τῶν ἄλ-

λων συνένωσιν αὐτῶν ἀπέβησαν μάτην.

Οὕτω λοιπὸν ἀμφότεροι οἱ στόλοι διέτρεχον, ὡς εἰκὸς, τὸν ἔσχατον κίνδυνον, καθότι οὗτος μὲν, καίτοι ἰσχυρὸς, συνεσωρεύθη μεταξὺ δύο βράχων, ἐνθα εὐκόλως πάνυ κατεστρέφετο, ἐκείνος δὲ πρὸς ἐπίμετρον τῆς σμικρότητός του διετέλει κερωρισμένος εἰς δύο μοῖρας ἀδυνατούσας νὰ βοηθήσωσιν ἀλλήλους.

Τὴν ἐν τῷ ὄρμῳ τούτῳ ἐπισφαλῆ θέσιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου παρέστησεν ἐκ νέου ὁ εἰς τὸ πεδῖον τοῦ κινδύνου ὠδηγηθεὶς Χασσάν τῷ Καπετάν πασσαῖ. Ἄλλ' οὗτος ἐμμένων σταθερῶς εἰς τὴν πρότερον αὐτοῦ ἀπόφασιν, ἢ ἀποσύγη δηλονότι οἰανδήποτε μετὰ τοῦ ἐχθροῦ σύγκρουσιν, ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ μικροῦ τοῦ Τσεσμὲ φρουρίου καὶ τῶν ἐπὶ τῆς παραλίας ἀνεγειρομένων νέων κανονοστοιχιῶν. Διὰ τοῦτο ἀπηγόρευσε τὴν φυγὴν εἰς πάντα τὰ πλοῖα καὶ διὰ ξηρᾶς ἐξητήσατο ἐπικουρίαν πλοίων τινῶν ἐτι ἐκ Δαρδανελίων. Πᾶσα ἡ ἐπιούσα ἡμέρα ἐχρησίμευσε πρὸς ἀνέγερσιν κανονοστοιχιῶν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς· μία ἐτέθη ἐπὶ τοῦ σκοπέλου τοῦ στυοῦντος τὴν εἴσοδον τοῦ ὄρμου, καὶ τέσσαρα πλοῖα ἐγκαρσίως τοποθετηθέντα ἐν τῷ ἔσω τοῦ κόλπου ἐκάλυπτον ἅπαντα τὸν στόλον καὶ ἀπεῖργον τὴν εἴσοδον.

Ἄλλὰ κατ' αὐτὴν αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἡ Ῥωσικὴ μοῖρα ἀφ' οὗ κατάρθρωσε νὰ ἐνωθῆ προπαρσικεύαζε πυρπολικά δι' ἐξόδον καὶ μάχην τρομερωτέραν.

Περὶ μέσας νύκτας τὰ πυρπολικά προὐχώρησαν βοηθούμενα ὑπὸ τριῶν πλοίων τῆς γραμμῆς, ἐνὸς δικρότου καὶ μιᾶς βομβάρδας. Ἐν εἰς αὐτῶν τὸ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ κρέκ ἐφθασε πρῶτον εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος καὶ ἐπὶ πολὺ διέμεινεν ἐκτεθειμένον εἰς τὸ πῦρ τῆς κανονοστοιχίας καὶ τῶν τεσσάρων ἐχθρικών πλοίων καὶ ἀνταποκρινόμενον διὰ τρομερωτάτου καὶ συνεχοῦς πυρὸς ἐκ βομβίδων, πεπυρακτωμένων σφαιρῶν, βομβῶν, φυσικίων καὶ βολίδων. Τὰ ἄλλα δύο ἐφθασαν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν αὐτὸν χώρον καὶ ἐπετέθησαν δι' ὁμοίου πυρὸς, ἐνῶ ἡ ἐπὶ κεφαλῆς αὐ-

τῶν τεθῆσα βομβάρδα ἀπέστειλε τὰς βόμβας αὐτῆς μακρὰν πρὸς τὰ ἔσω τοῦ κόλπου. Ἐνῶ τὰ πλοῖα ταῦτα οὕτως ἐπετίθεντο, τὰ δύο πυρπολικά ἐπλησίωσαν διοικούμενα ὑπὸ Ἀγγλων ἀξιωματικῶν· πλὴν τὸ ἐν οὐτινος ὁ κυβερνήτης δὲν ἠδυνήθη καλῶς νὰ κάμῃ καταληπτὰς τὰς διαταγὰς του εἰς τὸ εἶς Ἑλλήνων καὶ Σιλαβόνων συνιστάμενον πλήρωμά του ἀνεφλέχθη λίαν ἐνωρὶς καὶ ἠναλώθη ματαίως· τὸ ἕτερον ὅμως ἀπομακρυνθὲν κατέλαβε τὸ μέτωπον τοῦ ἐχθροῦ, ἢ ἀρπάγη προσεκολλήθη εἰς αὐθρᾶν τινα ἐσχάσαν ἐνὸς τῶν ὀγκωδεστέρων Τουρκικῶν, μετὰ πέντε λεπτά τὸ Τουρκικὸν πλοῖον ἀνεφλέχθη καὶ τὸ πῦρ διεδόθη παραχρῆμα εἰς τὰ ἄλλα τρία πλοῖα τὰ ἀποκλείοντα τὸν λιμένα.

Τὰ Ῥωσικὰ πλοῖα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχον ἀποσταλῆ ἅπασαι αἱ λέμβοι, ἀπεμακρύνθησαν ταχέως, ἵνα μὴν ἐκτεθῶσι καθ' ἣν στιγμὴν τὰ Τουρκικὰ θὰ ἐτινάσσοντο εἰς τὸν ἀέρα.

Ὁ μεγάλος συνωπισμὸς καὶ ἡ συνεπαφὴ σχεδὸν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἐπετάχυνε τὴν καταστροφὴν του. Μετὰ στιγμᾶς τινος αἱ φλόγες ἀναρριπιζόμεναι ὑπὸ τῶν ἀνέμων, ὑψώθησαν ἐξηπλώθησαν καὶ παρουσίασαν εἰς τὰ ὄμματα τῶν Ῥῶσων τὸ θέαμα τῆς πυρπολήσεως σύμπαντος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Ὁ κόλπος τοῦ Τσεσμὲ ἀπῆστραπτεν ὡς τις πυρίνη σφαῖρα· γοεραὶ δὲ κραυγαὶ ἀνεδίδοντο ἐκ τῆς φλογεοειδοῦς ἐκείνης θαλάσσης. Τὸ πλεῖστον τῶν Τουρκικῶν πληρωμάτων εἶχεν ἐξέλθει τὴν προτεραίαν εἰς τὴν ξηρὰν· οἱ διαμείναντες ναῦται ἐν τοῖς πλοίοις ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν ἵνα καταφύγωσιν εἰς τὸ παράλιον· ἀλλὰ τὰ τηλεβόλα τῶν πλοίων εὐρισκόμενα πλήρη, καθ' ὅσον αἱ φλόγες ἐθέρμαινον οὐτά, ἐξεπυροσκορότου καὶ κατεκρανῶνον τὴν παραλίαν. Ὅτε τέλος τὸ πῦρ κατῆλθεν εἰς τὰς πυριταποθήκας φοικώδεις οἰμωγαὶ ἀντήχησαν ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ ἀπαισίου καὶ τρομεροῦ ἐκείνου περιβόλου, ὁπόθεν ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα συντρίμματα, ἐκπνέοντα σώματα

καὶ μέλη ἠκρωτηριασμένα.

Ἐντρομοὶ οἱ κάτοικοι τῆς Χίου δρᾶ μόντες εἰς τὸ παράλιον καὶ φοβούμενοι μὴ οἱ νικηταὶ λεηλατήσωσι τὴν πόλιν των ἐθεώοντο εὐκρινῶς εἰς τὴν λάμψιν τοῦ πυρὸς τὰς καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἀνεπιπτόμενας ποικίλας καὶ φοικαλέας σκηνὰς τῆς ἀπαισίου καταστροφῆς· τὰ ὕδατα ἐκαλύπτοντο ἀπὸ δυστυχεῖς προσπαθοῦντας νὰ σωθῶσι διὰ τῆς νήξεως ἀνὰ μέσον τῶν ἀναφλεγόμενων λειψάνων· τὸ φρούριον τοῦ Τσεσμὲ, αὐτὴ ἡ πόλις καὶ τι τσαμίον ὡς ἐν ἀμυφθεάτρῳ ἐπὶ λόφου ἀνοικοδομημένα, ἄρδην κατεβυθίσθησαν καὶ πάντες οἱ ἐνοικοῦντες τὴν παραλίαν αὐτὴν ἐφευγον τῇ δε κακείσε ἐπὶ τὰ μεμακρυσμένα ὑψώματα. Ὑπόκωφοι μυκηθμοὶ τῶν ὄρεων καὶ βράχων ὡς ἐκ τῶν σπλάγγων τῆς γῆς ἐξερχόμενοι πανταχόθεν ἠκούοντο. Ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς καταστροφῆς ἐπισυμβάντα φοικώδη πάταγον ἐν Σμύρῃ, ἀπεχούση περὶ τὰς δέκα λεύγας, ἠσθάνθησαν τὴν γῆν σεισμένην. Εἰς Ἀθήνας ὁσαύτως, διαχωριζόμενας ὑπὸ θαλάσσης κοπτομένης ὑπὸ νήσων καὶ εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα λευγῶν καὶ ἐπέκεινα διετεινόοντο ὅτι ἤκουσαν τὸν κρότον. Τὰ Ῥωσικὰ πλοῖα, ἂν καὶ ἀρκοῦντως ἀπεμακρύνθησαν, ἐκλονίσθησαν ὡς ὑπὸ τιναχμῶν σφοδρᾶς καταιγίδος.

Τὸ φοικώδες τοῦτο θέαμα διήρκεσεν ἀπὸ τῆς πρώτης μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥρας μέχρι τῆς ἕκτης τῆς πρωίας.

Αἱ Ῥωσικαὶ λέμβοι ἔσωσαν, ὅσους ἠδυνήθησαν ἐκ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀφ' οὗ ἐτινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα ἢ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπλανῶντο ἐν τοῖς κύμασι· μολονότι δὲ τὸ πλεῖστον τῶν Τουρκικῶν πληρωμάτων εὐρίσκατο ἐν τῇ ξηρᾷ πᾶσαι αἱ πέραξ ἀκταὶ ἐκαλύφθησαν ἀπὸ πτώματα.

Δέκα πέντε μεγάλα πλοῖα τῶν 7ῆ ἕως 100 τηλεβόλων, ἐννέα τῶν 15 ἕως 30 καὶ πολλαὶ γαλέραι ἐπυρπολήθησαν· ἐν μόνον πλοῖον τῶν 60 τηλεβόλων ἐσώθη μετὰ πέντε κανονοφόρων (galigis)

πλὴν καὶ ταῦτα περιήλθον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥώσων.

M. Γουκρόφολοι.

ΠΟΛΙΟΥΧΟΙ ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΝΑΟΙ ΕΝ ΣΥΡῶ.

(Ἀποσπάσματα ἐκ τῆς Ἀνεκδότου ἱστορίας τοῦ ἐν Σύρῳ Δικηγόρου Γ. Ἀμπελά.)

Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἐπίστευεν εἰς τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεῶν, πρεσβεύουσα ὅτι οὐ μόνον τὰ τῆς φύσεως, οἷον ὁ ἥλιος, ἡ θάλασσα, τὰ ἔρη, ἀλλὰ καὶ ἡ γεωργία καὶ ἡ θήρα καὶ τὸ κάλλος καὶ ἡ βία καὶ ἐν γένει εἰπεῖν καὶ αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ τέχναι καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἐπροσωποποιούντο καὶ ἐλατρεύοντο ὡς ἀνθρωπόμοφα ὄντα. Ἐντεῦθεν ἡ ποικιλία καὶ ἡ εἰδικότης τῶν θεῶν. Ἐκάστη πόλις εἶχεν ἰδίους πολιούχους θεοὺς προστάτας αὐτῆς, τῶν θαλασσῶν τῆς, ἐὰν ἦτο παραλία, τῶν δασῶν τῆς, ἀν εἶχε τοιαῦτα καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἐξισταστῶν λοιπὸν τίνες οἱ πολιούχοι τῶν Συρίων θεοὶ καὶ τίνες οἱ ναοὶ αὐτῶν ἐν τῇ νήσῳ. Βεβαίως τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἱστορίας τῆς νήσου δὲν εἶνε τὸ φωτεινότερον πάντων διότι ἐν ἐλλείψει ἀψευδῶν μαρτυριῶν θέλει γίνεαι χρῆσις ἄλλων μέσων, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ προσεγγίσωμεν τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν.

Ἐν πρώτοις παρατηρῶ ὅτι οἱ προστάται τῆς νήσου θεοὶ εἶνε, γενικῶς εἰπεῖν, οἱ προστάται θεοὶ τῆς ποιμενικῆς καὶ γεωργίας, θεοὶ τῆς εὐφορίας, τῆς γονιμότητος καὶ τῆς εὐπορίας.

Τοιοῦτους δ' ἐνόησεν τὸν Πάνα, τὴν Δήμητρα, τὴν Ἀρτέμιδα, τὸν Βάκχον καὶ Ἑρμῆν παριστανομένους ἐν τοῖς νομίσμασι τῶν Συρίων μετὰ τῶν συμβούλων αὐτῶν, οἷον τῆς αἰγῆς, τοῦ στάχυος, τῆς σταφυλῆς, τοῦ πάνθηρος, τοῦ φοίνικος, τοῦ κισσοῦ, τοῦ καλάμου καὶ λοιπῶν συμβόλων τῆς εὐπόρου καὶ εὐθύμου ζωῆς, ἐν οἷς

καὶ Σάτυρον ἐστεμμένον. Οἱ πολιοῦχοι δὲ οὗτοι θεοὶ καὶ τὰ σύμβολα αὐτῶν εἰσὶ νῆα ἀπέδειξεν τῆς τότε εὐδαίμονος τῆς νήσου καταστάσεως, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐνδεικνύουσι καὶ ταῦτα ὅτι ἡ νήσος αὕτη ἐπιδοθεῖσα εἰς τὴν τοπικὴν αὐτῆς εὐημερίαν εἶχε πολιούχους θεοὺς τοὺς εἰρημικότερους καὶ εὐθυμότερους τῆς ἀρχαίας θεολογίας.

Πάν. Ἀρχαιότατος πάντων τῶν πολιούχων τῆς νήσου θεῶν μοὶ φαίνεται ὁ Πάν, θεὸς καὶ προστάτης τῶν ὄρεων, τῶν ποιμνίων, τῶν κνηγῶν, τῶν ποιμένων, τῶν σπηλαίων, τῶν σκοπέλων καὶ ἀρχηγὸς τῶν Νυμφῶν ἐξ οὗ καὶ Νυμφαγέτης ἐκαλεῖτο. Μολοντί δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένη ἡ γέννησις του (1), οὔτε ἀναγκαῖα μοὶ φαίνεται ἡ περὶ ταύτην χρονοτριβὴ καὶ συζήτησις, εἶναι οὐχ' ἦττον γνωστὴν ὅτι θεωρεῖται εἰς τῶν ἀρχαιοτάτων θεῶν, σύγχρονος τοῦ Ὀσίριδος, κατὰ Διόδωρον καὶ εἰς τῶν πρώτων ὀκτώ θεῶν τῶν Αἰγυπτίων, καθ' Ἡρόδοτον.

Ἡ λατρεία αὐτοῦ πιθανώτατα μετενήχθη εἰς Σύρον ὑπὸ τῶν πρώτων ἀποίκων Φοινίκων ἐν τῷ ἀρχαιοτέρῳ δὲ τῶν νομισμάτων τῆς Σύρου παρίσταται ὁ Πάν πωγωνοφόρος καὶ μετὰ κεράτων ἐπὶ τοῦ μετώπου ὅπισθεν τοῦ ἰδίου νομίσματος παρίσταται μία αἰξὶ δροβία ἐστραμμένη πρὸς ἀριστεράν, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῆς εἰς στάχυς (2). Καὶ εἰς ἕτερον δὲ νόμισμα τῶν Συρίων παρίσταται κε-

(1) Παραβ. Ὁγυγίαν Σταγειρ. Τομ. I. Βιβ. Γ. ἐνθα Σχολ. Θεοκρ. Ζ'. 109 καὶ Α'. 3 καὶ 123—Ἀπολλοδ. Α'. δ'. I. Γυράλδ. Σύντ. Γ. ε. 454—Δοῦρις Σάμιος παρὰ Τζέτζη ἐν Λυκόφρ. 772—Ἐπιμενίδ. παρὰ Νικταλ. Ε'. στ'. Ὀμηρ. Ὑμν. εἰς Πάνα 34 ἐν ὑποθ.—Πινδάρ. Πυθ.—Λουκιαν. Δ'. δ'. Κ β'.—Νόνου Διονυσιακ. Δ'. 87 Ἰων. 323—Κοντογ. Μυθολογ. ἐν Πανί.

(2) Ἴδε τὸ περὶ νομισμάτων κεφάλαιον τῆς παρούσης συγγραφῆς. Τὸ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμισμα περιγράφεται οὕτως ἐν τῇ τοῦ *Mionnet* συλλογῇ ὑπ' ἀρ. I. τῶν νομισμ. Σύρου.

φαλὴ πωγωνοφόρος καὶ κερασφόρος ἐξωσμένη καλάμῳ, ὅπισθεν δὲ αὐτῆς αἰξὶ βραδίζουσα πρὸς δεξιάν καὶ ἔχουσα στάχυν πρὸ αὐτῆς μετὰ σφαιριδίου καὶ περὶ αὐτὴν τὴν λέξιν ΣΥΡΙ...

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων λοιπὸν νομισμάτων μαρτυρεῖται ὅτι προστάτης τῆς νήσου θεὸς κατὰ τὴν παλαιοτάτην ἐποχὴν ἦτον ὁ Πάν, καὶ σύμβολα τῆς νήσου ἡ αἰξὶ καὶ στάχυς, ὡς κατὰδηλον γενήσεται καὶ ἐν τοῖς παρατιθεμένοις νομίσμασιν. Οὐδὲν ὅμως ἔχνος ἡ μαρτύριον περὶ ἀρχαίου ἐν Σύρῳ ναοῦ τοῦ Πανὸς ἠδυνήθηεν ν' ἀνεύρω, ἀλλ' ὀνοματοθεσία τις μοὶ ἔδωκε νύξιν περὶ ὑπάρξεως ἱεροῦ τοῦ Πανὸς ἐν Σύρῳ. Πρὸ πάντων ὅμως παρατηρητέον ὅτι ὁ ἀπλαϊκὸς οὗτος θεὸς, ἕνεκα τῆς φύσεώς του καὶ τῆς παλαιότητος καὶ ἂν εἶχε ναοὺς ἐν Σύρῳ οὗτοι θὰ ἦσαν ἄσημα οἰκοδομήματα διότι κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν ὅλοι σχεδὸν οἱ ναοὶ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἐκ ξύλου, μάλιστα κατὰ τὸν ἀρχαιομαθῆ *Smith* κυρίως ἔχρησιμευον ὡς ναοὶ οἱ λεγόμενοι σηκοὶ, οἵτινες πιθανῶς ἦσαν δένδρα κοίλα κατ' ἀρχὰς ἐν οἷς τὸ εἶδωλον τοῦ θεοῦ ἢ ἥρωος ἐτίθετο ὡς ἐν παστῶ (1).

Τοιοῦτοι σηκοὶ ἢ μέρη ἱερὰ τῷ Πανί πιθανώτατα ὑπῆρχον ἐν Σύρῳ, ἰδίως δὲ ἐν τῷ βορείῳ μέρει τῆς νήσου ἐν τῇ θέσει Κάμπῳ, μεταξὺ Σάν Μιχάλη καὶ Γραμμάτων, ἐν τῇ Παναυλιᾷ, ἐνθα κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν γηραιότερων χωρικῶν συνηθροίζοντο τὰ ποίμνια καὶ ἠΐλου οἱ ποιμένες. Ἡ ὀνομασία αὕτη, ἐτυμολογούμενη ἐκ τοῦ Πάν καὶ αὐλῆς, καὶ ἡ περὶ ἀρχαίου ποιμνιοστασίου ἐνταῦθα παράδοσις τεκμηριοῖ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἱεροῦ τοῦ Πανὸς, ἢ τοῦλάχιστον μέρους εἰς ὃ συναθροίζοντο οἱ ποιμένες ἠΐλου ἀναμφιβόλως δὲ τοιαῦτα μέρη ἐθεωροῦντο προσφιλέστατα καὶ ἐπικαιρώτατα πρὸς λατρείαν

(1) Παισαν E. 20 3, 16. 1. Η'. 40. 2.—*Smith* ἐν λέξει—Ἡσιόδ. Ἀποσπ. 34 ἐκδ. *Goelling* Σχολιαστ. Σαφοκλ. Τραχίν. 1409.

τοῦ Πανὸς, θεοῦ ἀρεσκομένου εἰς τὸν αὐλόν, ὃν καὶ ἐφεύρεν.

Ἡ ἐν τοῖς νομίσμασι τῶν Συρίων παρισταμένη αἰξὶ ἴσως δὲν ἐτέθη ἀπλῶς μόνον ὡς σύμβολον τῆς ποιμενικῆς ζωῆς ἀλλ' εἶχε καὶ σχέσιν τινὰ πρὸς τὸν Πάνα, ὅστις, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν Αἶγα. Τὴν μυθοπλαστίαν ταύτην παρέστησαν πιθανόν οἱ Σύριοι, συνδέσαντες τὴν μυθολογικὴν Αἶγα μετὰ τῆς δι' αἰγῆς συμβολικῆς παραστάσεως τῆς εὐφορίας καὶ ποιμενικῆς ζωῆς (1).

Δήμητρα. Περὶ χρόνους ἀγνώστους εἰσήχθη καὶ ἐπεκράτησεν ἐν Σύρῳ ἡ λατρεία τῆς Δήμητρος, παρασταθεῖσα ἐν τρισὶ διασωθεῖσι νομίσμασι τῶν Συρίων, ὡς ἡ πολιοῦχος τῶν Συρίων θεά. Θέλομεν ἰδεῖ ἐν τῷ περὶ νομισμάτων κεφαλαίῳ ὅτι ἐκ τῶν δώδεκα νομισμάτων τῶν κοπέντων ἐπὶ τῆς αὐτονομίας

(1) Καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ ἔρους καὶ τῆς πηγῆς Σύριγγος δύναται νὰ δώσῃ χώραν εἰς νέας εἰκασίας. Κατὰ τὴν μυθολογίαν ἡ νόμφη Σύριγγ' ἐφεύγουσα τὸν ἐρωμένον Πάνα μεταμορφώθη εἰς κάλαμον, ὅστις πιεζόμενος ὑπὸ τῶν περιπτύξεων τοῦ ἀπηληπισμένου Πανὸς ἐξέπεμπε τινα συριγγόν, ἐξ οὗ κατεσκευάσθη ὁ αὐλὸς Σύριγγ'. Ἐπειδὴ εἶναι τολμηρὰ ἡ εἰκασία ὅτι καὶ ἡ θέσις Σύριγγ' ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ περὶ Σύριγγος μύθου, ἀποδεκτὴ μάλλον φαίνεται ἡ γνώμη, καθ' ἣν ὀνομάσθη οὕτως ἡ θέσις μάλλον ἐκ τῆς πηγῆς, ἥτις ἀναδίδει τὸ ὕδωρ ὡς διὰ σωλήνος, ἢ ἐκ τοῦ ποιμενικοῦ πνευστικοῦ ὄργανου Σύριγγος ἢ ἄλλου τινὸς μυθολογήματος.

Τὸ ὕδωρ τῆς Σύριγγος εἶναι ἄριστον καὶ ὑγιεινότερον καὶ φημίζεται ὡς μεταλλικὸν ὕδωρ καὶ πρωτεύον κατὰ τὴν διαύγειαν καὶ τὰ συστατικά αὐτοῦ στοιχεία πάντων τῶν ἄλλων, ἐξ οὗ καὶ τὸ δημῶδες τῶν Συρίων ἄσμα:

Νῆ'χα νερὸ τοῦ Σύριγγα, στα-
φύλι' ἀπὸ τὰ Χροῦσα
Κ' ἕνα κλωνὶ βασιλικὸ ἀπὸ τὴν
Κυπεροῦσσα.

τῶν Συρίων, ἤτοι πολὺ πρὸ τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτῆσεως, τρία φέρουσι τὴν Δήμητρα μετὰ τῶν συμβόλων τοῦ στάχυος, τινὰ δὲ αὐτῶν διατηροῦσι καὶ τὴν αἴγα, λείψανον τῆς προγενεστέρης πιθανῶς λατρείας τοῦ προστάτου τῆς νήσου Πανός.

Καὶ εἰς τὰ τρία ταῦτα νομίσματα τῶν Συρίων ἡ κεφαλὴ τῆς Δήμητρος εἰκονίζεται ἐστραμμένη πρὸς δεξιάν, μία δὲ ἐστραμμένη στάχυσι, ὅπισθεν δὲ τῶν νομισμάτων ὑπάρχει στάχυς, ἡ αἴξ καὶ τὰ γράμματα ΣΥΡΙΩΝ. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν μονίμων τούτων χαλκίνων μαρτυρίων περὶ τῆς ἐν Σύρῳ λατρείας τῆς Δήμητρος διεσώθη ἐπίγραμμα πληροφοροῦν ὅτι ὑπῆρχε ναὸς τῆς Δήμητρος. Τεκμαίρεται δὲ ὅτι ἡ λατρεία τῆς θεᾶς ταύτης προστάτιδος τῶν Συρίων διατηρεῖτο ἀπὸ παλαιστάτων χρόνων, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς διαφόρου ἐποχῆς τῶν νομισμάτων ἀποδεικνύει δὲ καὶ ἡ λατρεία τῆς θεᾶς ταύτης τῶν καρπῶν, ἰδίως τοῦ σίτου καὶ τῶν γεννημάτων ὅτι ἡ νῆσος ἦτον εὐφορος καὶ γόνιμος εἰς τὰ προϊόντα ἐκεῖνα τῆς γῆς, δι' ἃ ὁ Ὀμηρος ὠνόμασεν αὐτὴν πολύπυρον, οἶνοπληθῆ, εὐδοτον καὶ εὐμηλαν.

Ἐκ τινος ψηφίσματος τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου Συρίων, εὐρισκομένου ἤδη ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ μουσεῖῳ τῶν Ἀθηνῶν, γίνεται γνωστὸν ὅτι ὑπῆρχεν ἐν Σύρῳ ναὸς τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης, ἐν ᾧ διετέλει ἱέρεια ἡ Βερενίκη Νεικομάχου, γυνὴ Ἀριστοτέλους τοῦ Ἰσιδώρου. Τοῦ ψηφίσματος τούτου, ὅπερ καταχωρήσω ἐλόκληρον ἐν τῷ περὶ ψηφισμάτων τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου Συρίων μέρει τῆς ἱστορίας, παρατίθημι ἐνταῦθα τοὺς ἐξῆς σχετικούς πρὸς τὰ περὶ ναοῦ τῆς Δήμητρος λεγόμενα.

ΕΔΟ... Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ
ΠΡΥΤΑΝΕΩΝ ΓΝΩΥΜΗ.
ΕΠΕΙΔΗ ΒΕΡΕΝΕΙΚΗ ΝΕΙΚΟΜΑΧΟΥ...
ΕΠΕΡΕΙΑ ΤΕ ΚΑΤΑΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ
ΟΥΡΑΝΙΩΝ ΘΕΩΝ
ΔΗΜΗΤΡΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΗΣ ΤΩΝ ΣΕ-
ΜΝΟΤΑΤΩΝ. (1)

(1) Διὰ τοῦ πολυτίμου τούτου ψηφίσματος

Πλείονα περὶ τῆς ἱερείας ταύτης καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος ἀκαίρον νὰ εἰπω ἐνταῦθα, διότι ἐκ τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ὕψους τοῦ ψηφίσματος φαίνεται ὅτι ἐψηφίσθη ἐν ἐποχῇ μεταγενεστέρᾳ, ἤτοι κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους. Θέλουμεν δὲ ἰδεῖ ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν Σύρῳ ἡ ἐπικρατοῦσα μὲν λατρεία ἐπισήμως ἦτον ἡ τῶν Καβείρων καὶ Διοσκούρων, διατηρεῖτο δὲ καὶ ἐσχετιζέτο πως μετ' αὐτῆς καὶ ἡ τῆς Δήμητρος.

Κάβειροι. Ἐν τῶν νομισμάτων τῆς Σύρου τὸ παριστᾶν ἀφ' ἐνός τὴν Δήμητρα σταχυοφόρον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς θεοὺς Καβείρους ἔχοντας ἀνωθεν αὐτῶν ἀστέρα καὶ κρατοῦντας ὄρου, ἀμφοτέρους δὲ κειμένους ἐντὸς δαφνίου κύκλου καὶ περὶ τῶν γραμμάτων ΣΥΡΙΩΝ ΘΕΩΝ ΚΑΒΕΙΡΩΝ, δίδει ἡμῖν νύξιν περὶ τῆς ἀρχαίας εἰσαγωγῆς τῆς λατρείας τῶν θεῶν τούτων ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. Τὸ ἀργυρὸν τοῦτο νόμισμα ἴσως τὸ μεγαλύτερον τῶν νομισμάτων τῶν Συρίων, (μεγέθους 9 1/2 κατὰ τὴν κλίμακα τοῦ νομισματολόγου Mionnet γενομένην δεκτὴν παρὰ πάντων τῶν νομισματολόγων) φέρει πρὸς τοὺς ἄλλοις μονόγραμμά τι παρεμφερές πρὸς τὴν λεγομένην πεντάλοφον, εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως καὶ μελέτης. Ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶναι ἡ πληροφορία ἣν μᾶς δίδει ὅτι ἡ λατρεία τῶν Καβείρων, θεῶν αἰγυπτιακῆς καταγωγῆς, συνυπῆρχε μετὰ τῆς τῆς Δήμητρος. Θέλουμεν δὲ ἰδεῖ ὅτι ἡ λατρεία τῶν Καβείρων ἦτον ἡ διαρκεστέρᾳ ἐν Σύρῳ, παραταθεῖσα καὶ μετὰ τὸν χριστιανισμόν, διότι εἰς δεκατρία νομίσματα τῶν Συρίων κοπέντα κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν κατὰκτησιν πρὸς τιμὴν τῶν ῥωμαίων αυτοκρατόρων ὑπάρχουν τὰ γράμματα ΣΥΡΙΩΝ ΚΑΒΙΡΩΝ.. τινὰ μὲν ἀκέραια, τινὰ δὲ κεκολωθεμένα, ἀλλὰ πάντα ταῦ-

φίσματος «στεφανοῖ ὁ Δῆμος ὁ Συρίων Βερενείκη Νεικομάχου χρυσῶ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς εἰς αὐτὴν». Ἴδε τὸ σχετικὸν κεφάλαιον τῆς ἱστορ. ταύτης.

τα διακρινόμενα ὅπωςδῆποτε καὶ συμπληρούμενα ἐκ τῶν ἐφθαρμένων πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς λέξεως ΚΑΒΕΙΡΩΝ.

Πρὸς τούτοις σημειωτέον ὅτι κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν δημοσιευθεῖσαν μάλιστα, ἡ ἐν τῇ νήσῳ τοποθεσία Καβείρι διατηρεῖται ἐκ παλαιῶν χρόνων καὶ πιθανῶς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τινος ἱεροῦ τῶν θεῶν Καβείρων, ὅπερ ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν εὐρίσκω ἄλογον ἢ ἀδύνατον, διότι, ὡς θέλω ἀποδείξει, ἡ λατρεία τῶν Καβείρων ἦτον ἡ διαρκῶς ἐπικρατήσασα ἐν Σύρῳ ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων καὶ μέχρι πιθανῶς τῶν Βυζαντινῶν.

Μολοντί ἐν τῷ καταλλήλῳ μέρει θέλω ἐκθέσει ὁποῖοι τινες οἱ μυστηριώδεις οὔτοι θεοὶ καὶ ἡ λατρεία αὐτῶν, συντόμως παρατίθημι ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ τρόπος τῆς λατρείας αὐτῶν εἶναι τὸ σκοτεινότερον καὶ ἀγνωστότατον κεφάλαιον τῆς ἀρχαίας θεολογίας καὶ ἀρχαιολογίας (6). Τὸ ἱστορικῶς γνωστὸν περὶ τούτων εἶνε ὅτι ἦσαν δύο ἢ τρεῖς μυστηριώδεις δαίμονες, ὧν ἡ λατρεία ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετηνέχθη κατὰ πρῶτον διὰ τῶν Πελασγῶν εἰς Σαμοθράκην, ἦσαν δὲ εἰδός τι πριάπων καὶ μάγων ἢ μάντεων. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Φερεκύδην, Ἡρόδοτον καὶ Νόννον ἦσαν ἀρχαιότατοι θεοὶ τῶν Αἰγυπτίων, κατὰ δὲ τὸν Ἀκουσίλαον ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλείου κατὰ τὴν θεολογίαν ὅμως τῶν Φοινίκων Κάβειροι καὶ Διόσκουροι θεωροῦντο οἱ υἱοὶ τοῦ Σηδύκ (1). Ἀεπτομερέστερον περὶ τούτων ποιήσω λόγον ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἐποχῇ ἐνταῦθα ἀπλῶς γίνεται γνωστὸν ὅτι ἡ λατρεία τῶν Καβείρων ἐν Σύρῳ ἡ τοσοῦτον διαρκέσασα, ἀρχαιότατα εἰσέχθη εἰς αὐτήν.

Ποσειδῶν καὶ Ἀμφιτρίτη. Τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα ἀνευρεθὲν σῶον ἐν τῇ νοτιανατολικῇ παραλίᾳ τῆς νήσου μαρτυρεῖ ἀριθῆλως ὅτι ὑπῆρχε ναὸς τοῦ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΟΥ.

(6) Ὀγυγία Σταγ. Τομ. Β' Β.βλ.ΣΤ'.

(1) Αὐτόθι Ἡρόδ. Θάλ. 37—Νόν. Διον. 18'. 19—Στραβ. Γ'. 446 472—Γυράλδ. Συντ. Β'. 23 καὶ Φερεκ. παρ' αὐτῷ Seld Συντ 4.

(ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.)

ΕΠΙ ΙΕΡΕΩΣ ΝΙΚΑΓΟΡΟΥ
ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΕΡΑΝΙΣΤΩΝ
ΩΝ ΗΡΚΕΡΑΝΙΖΕ ΜΑΡΩΝ
ΠΟΣΕΙΔΩΝΙ ΚΑΙ ΑΜΦΙΤΡΙΤΕΙ.

Τὸ τετράστιχον τοῦτο ἐπίγραμμα διδαι χῶραν εἰς τινὰς βασίμους πληροφορίας περὶ τοῦ ναοῦ τούτου· διότι, ὡς βλέπομεν, διέσωσε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἱερέως Νικαγόρου καὶ τὸ τοῦ ἀρχιεραριστοῦ Μάρωνος.

Οἱ Σύριοι καὶ ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς νήσου καὶ ὡς ἐκ τῶν πρώτων ἀποίκων, τῶν Φοινίκων, οἵτινες πρῶτοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ναυτιλίαν ὡς ἔμποροι ἢ πειραταί, ἐπόμενον ἦτο νὰ ἰδρῶσιν ἰδίᾳ ναὸν τῷ θεῷ τῶν θαλασσῶν Ποσειδῶνι καὶ τῇ Ἀμφιτρίτῃ, θυγατρὶ τοῦ Νηρέως καὶ γυναικὶ τοῦ Ποσειδῶνος. Εἶδομεν δὲ ὅτι οὐ μόνον ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος ὑπῆρχεν ἀλλὰ καὶ τὸ μέρος ἐκείνο εἰς ὃ ἔκειτο ἡ ἑτέρα τῶν δύο τῆς Σύρου πόλεων διὰ τοῦ ὀνόματος Ποσειδεῖα ἐκαλεῖτο καὶ τοῦτο διετήρησε μέχρι σήμερον. Εἰκάζεται ὅτι τὸ ἐν τῷ ἐπίγραμμᾷ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΕΡΑΝΙΣΤΩΝ ἐννοεῖ τοὺς ναυτικούς νησιώτας, σύλλογον τινα ἢ ἀδελφότητα ναυτικῶν, οἵτινες ἀνίδρυσαν ἢ διετήρουν τὸ ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης.

Ἐρανισταὶ δὲ ἦσαν οἱ πρὸς ἀγαθοποιήτικους ἢ συμποσιακοὺς σκοποὺς ἐνούμενοι ἢ δι' ἀμφοτέρω. Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ἐνός ἐραναρχοῦ διετήρησε τὸ ὄνομα, τὸ τοῦ Μάρωνος, ἀναλογαυτός ὁπωσοῦν πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους καὶ ἰδρυτάς τῶν νῦν ἐκκλησιῶν, ἔχοντας ὅμως εὐρυτέραν δικαιοδοσίαν. Ἐν οὐδενὶ τῶν τεσσαράκοντα διασωθέντων τῆς Σύρου παρίσταται ὁ Ποσειδῶν ἐμονιμοποιήθη δὲ, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ἀνάμνησις τῆς λατρείας καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος διὰ τε τοῦ ἐπιγράμματος τούτου καὶ διὰ τῆς ὀνομασίας Ποσειδεῖων· ἐπειδὴ ὅμως τὸ μέχρι σήμερον διατηρηθὲν ὄνομα τῆς θέσεως ταύτης, πληθυντικῶς προφέρεται Ποσειδεῖα, δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι οὐχὶ εἰς, ἀλλ' ἴσως πλείονες τοῦ ἐνός ἦσαν ἐκεῖ ναὶ τοῦ Ποσειδῶνος. Τοῦτο εἶνε ὅμως ἀπλή εἰκασία, ἐν ᾧ περὶ ὑπάρ-

ζεις ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ὑπάρχει ποιήσεις.

Ἀσκληπιεῖον. Ὑπερθεν τοῦ ναυπηγείου, ἐνθα ἐσχηματίσθη ἡ νέα συνοικία ἀνεσκάφησαν κατὰ τὸ 1838 τμήματά τινα μαρμαρίνων ἐρείπιων ἐπειδὴ ἡ θέσις αὐτὴ διετήρησε τὴν ὀνομασίαν ἐκ παλαιῶν χρόνων ΣΚΛΗΠΙ, τεκμαίρεται ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιῦ (Α)ΣΚΛΗΠΙ(ΕΙΟΝ) διότι ἄλλως ἡ ὀνομασία δις ἐξηγήθητος πολλῶ μᾶλλον καθότι ἄλλοθεν δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῆ ἡ ἐτυμολογία της. Ἄλλ' ἡ ὀνομασία καὶ τὰ ἐκεῖ ἀνευρεθέντα ἐρείπια ἀροῦσιν ὅπως ἐνδείξωσιν τὴν ἐκεῖ ὑπαρξίν Ἀσκληπιεῖου, ἧτοι ἱεροῦ ἢ ἄλλους τοῦ Ἀσκληπιῦ, ἢ τέλος μέρους ἐν ᾧ ἐνοσηλεύοντο οἱ Σύριοι ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ θεοῦ τῆς ὑγείας.

Περὶ τῆς λατρείας καὶ τῶν ἐν Σύριοναῶν τῆς Ἀρτέμιδος τοῦ Διὸς, τοῦ Βάκχου καὶ Ἑρμοῦ ἀλλαγῆς τῆς παρούσης συγγραφῆς θέλω ποιῆσαι τὸν προσήκοντα λόγον καὶ ἐκθέσει τινὰς ἐπιστάσεις περὶ αὐτῶν καὶ τῶν συμβόλων τῆς νήσου ἐκεῖ θέλωμεν ἰδεῖ ὅτι κατὰ περιεργον σύμπτωσιν τὰ τελευταῖα σύμβολα τῶν Συρίων ἦσαν ὁ Ἑρμῆς μετὰ τοῦ κηρυκείου καὶ ἡ μέλισσα. Αὐτὰ δὲ ταῦτα εἶναι τὰ σύμβολα τῶν δύο σήμερον δήμων, ἧτοι ὁ Ἑρμῆς καὶ τὸ κηρυκίον τοῦ δήμου Ἑρμοπούλεως καὶ ἡ μέλισσα τοῦ δήμου Σύρου.

Ἐνταῦθα κλείω τὸ περὶ τῆς κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν Σύρου μέρος τῆς ἱστορίας αὐτῆ δὲ αὐτὴ ἡ λέξις δύναται νὰ δικαιολογησῆ τὴν τε συντομίαν καὶ τὸ ἐναχοῦ χασματώδες τῆς ἱστορίας διότι πρὸ τῆς ἁ. Ὀλυμπιάδος ἧτοι πρὸ τοῦ ὀγδόου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος ἡ ἱστορία οὐ μόνον τῆς μικρᾶς ταύτης νήσου, ἀλλὰ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος περιπεπλεγμένη οὖσα μετὰ μύθων, μὴ μονιμοποιηθεῖσα τότε διὰ τῆς γραφῆς, (καθ' ὅσον οἱ Ἕλληνας μόλις κατὰ τὴν ἕκτην ἑκατονταετηρίδα ἤρχισαν νὰ γράφωσιν εἰς πεζὸν λόγον, τοῦ Συρίου Φερεκύδους πρώτου γράψαντος), δὲν δύναται νὰ ἐξακρι-

βωθῆ λεπτομερῶς, οὐδὲ νὰ συμπληρωθῆ ἐν τισιν ἄλλως ἢ δι' εἰκασίων βασιζομένων ἐπὶ τῶν σποράδην ἐρειμένων εἰδήσεων ἐκ μνημείων, ποιημάτων καὶ παικίλων ἄλλων βοηθημάτων.

Εἶδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, μετὰ γενικᾶς τινος περὶ Κυκλάδων παρατηρήσεις ὁποῖοι οἱ πρώτοι τῆς Σύρου ἀποικοί, ὁποῖα ἡ νῆσος γεωγραφικῶς καὶ γεωλογικῶς, πῶθεν τὸ ὄνομα αὐτῆς καὶ ποῖα ἡ ἐτυμολογία του, ὁποῖα ἡ κατάστασις τῆς νήσου κατὰ τὴν ὀμηρικὴν ἰδίαν ἐποχὴν, ἧτοι ποῖαι καὶ ποῦ ἐκείντοι αἱ δύο αὐτῆς πόλεις, ποῖος ὁ καθ' Ὀμηρον βασιλεὺς αὐτῶν καὶ ἐν γένει ὁποῖα ἡ πολιτικὴ καὶ φυσιολογικὴ κατάσταση καὶ οἱ πολιοῦχοι αὐτῆς θεοί. Οὕτω δὲ ἐφ' ὅσον ἦτον ἐρικτὸν, μαθόντες τὰ τῆς νήσου ταύτης κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, οἵτινες ἄρχονται, κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, ἀπὸ τῆς ἁ. Ὀλυμπιάδος ἧτοι ἀπὸ τοῦ 776. Ἄλλ' ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐποίει ὁ Ὀμηρος καὶ περιέγραψε τὴν νῆσον μέχρι τῶν ἱστορικῶν χρόνων μεσολαβοῦσι δύο περίπου αἰῶνες ἐκ τῶν προεκτεθέντων δὲ εἶδομεν ὅτι λεπτομέρειαι μὲν ἱστορικαὶ ἐλλείπουσι περὶ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου κατὰ τὰς δύο ταύτας ἑκατονταετηρίδας, ἀναπληροῦνται δὲ δι' εἰκασίων βασίμων ὅπως δῆποτε καὶ λογικῶν

Ἄλλ' ἡ ἱστορία τῆς Σύρου καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν ἱστορικῶν χρόνων δὲν εἶναι τοσοῦτον φωτεινὴ διότι οὐδαμοῦ εὐρόν τι ἀναφερόμενον εἰδικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου κατὰ τὸν πρῶτον ἱστορικὸν αἰῶνα. Εὐτυχῶς ὅμως ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἄρχεται διαλάμπουσα ἡ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ζῆλωτὴ αὐτῆς δόξα καὶ ἡ τέως καθ' Ὀμηρον ἀγαθὴ, εὐθετος, εὐμηλος, οἶνοπληθής, καὶ πολύπυρος Σύρος ἤρξατο διακρινομένη διὰ τῶν πολυσημάτων λέξεων πατρὶς τοῦ Φερεκύδους.

TIM. AMPEΛΑΣ.

Δικηγόρος.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΚΑΙ

Ο ΡΑΨΩΔΟΣ.

Μεταξὺ τῶν παραδοξοτέρων ἔργων τοῦ Μεσαιῶνος, ὅσα ἀνεσάνθησαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐφεξῆς ἐκ διαλειμμάτων μέχρις αὐτῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, εἶναι ἀναντιρρήτως καὶ αἱ χριστιανικαὶ παραδόσεις, ἐν αἷς ἐγκατοπτρίζεται ὁλόκληρος ὁ κόσμος ἐκεῖνος, ὅλα αὐτοῦ τὰ αἰσθήματα, ὅλαι αἱ γνώσεις, καὶ ὅλαι αὐτοῦ αἱ θεσηκεντικαὶ δοξασαί. Μετὰ χάριτος ἐνίστη καὶ εὐτραπέλιος συνθέτο διάφορα ἐπεισόδια τῶν ἁγίων, καὶ ἠθέλησεν, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας, ἰλαροτέρως τινὰς σκηναί, νὰ ἐπινοήσῃ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐμμένων πάντοτε πιστὸς εἰς τὰ δόγματά του.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν διέσωσεν ἡ Γαλιλία κληρονομίαν τινὰ ἀγνώστου κληροδότου ἐπιγραφομένην « Ὁ Ἅγιος Πέτρος καὶ ὁ Ῥαψῶδός » ἧτις διαπρέπει διὰ τὴν ἀφέλειαν μετ' ἧς ὁ ἀγνωστος Ῥαψῶδός ἠθέλησεν ν' ἀναβιβάσῃ τοὺς ὀμοτέχνους αὐτοῦ εἰς τὴν Παράδεισον.

Δοκίμὸς τις τοῦ Ἄδου (1) ἐγκαταλείψας, τοὺς ὑπογεύους αὐτοῦ κευθμῶνας ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν ἄγρην μετὰ τῶν συνεταίρων του καὶ ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐτράπησαν κατὰ τῶν φιλαργύρων καὶ τοκογλύφων, ὁ ἄπειρος εἰσέτι τοῦ Ἐωσφόρου ἀκόλουθος ἀντιπάσης λείας ἤρπασε τὴν ψυχὴν ἐνὸς τῶν Ῥαψῶδων καὶ ἐπέστρεψε κομπάζων, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐχλεύαζον αὐτὸν μακρόθεν.

Ὁ Ἐωσφόρος ὅστις δὲν ἠγάπα τὴν μουσικὴν ὑπεδέχθη μετὰ ψυχρότητος τὸ δῶρον καὶ κατεδίκασε τὸν Ῥαψῶδον ν' ἀναδαυλίξῃ τὴν πυρὰν παρά τινὰ ἐστίαν. Μετ' ὀλίγον ὅμως βλέπων τὴν ἰκανότητα τοῦ νέου Ῥαψῶδοῦ ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὸν τὰς ἐντὸς τοῦ λέβητος κατατρυχομένας ψυχὰς ἀπειλῶν

1). Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ *Frageg.*

κατ' αὐτοῦ θάνατον ἐὰν μία μόνη ἐξ αὐτῶν διαφύγῃ.

Ἡμέραν τινὰ, ἐνῶ ὁ Ἐωσφόρος μετὰ τῆς συνοδείας του περιηγεῖτο τὸν κόσμον, δραξάμενος τῆς εὐκαιρίας, εἰσεχώρησεν εἰς τὸν Ἄδην μετημερισμένος ὁ Ἅγιος Πέτρος καὶ προσεκάλει τὸν Ῥαψῶδον νὰ παίξωσι τοὺς κύβους. Ὁ φύλαξ τοῦ λέβητος συγκατετέθη καὶ ἀνευ διαταγμῶν, ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε χρήματα ὡς ὁ Ἅγιος Πέτρος, ἤρχισεν νὰ διακυβεύῃ τὰς ψυχὰς τῶν κατεδικασμένων. Κατ' ἀρχὰς μίαν, μετ' ὀλίγον δύο, κατόπιν τρεῖς, ὁ Ῥαψῶδός, ἀποτυγχάνων πάντοτε, ἔβλεπεν ἐξερχομένας ἐκ τοῦ λέβητος τὰς ψυχὰς, ἀλλ' ἐλπίζων εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης ἐφαίνετο ἀκόμη εὐελπίς, ἕως οὗ μίαν πρὸς μίαν κατώρθωσεν ὁ μετημερισμένος Πέτρος ν' ἀρπάσῃ ὅλας τὰς ψυχὰς καὶ ἔχων τὸ βαλάντιόν του εἰσέτι πλήρες νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ καταγώγια τῶν διαβόλων.

Ἐπὶ τέλους... φθάνει ὁ Ἐωσφόρος. Βλέπει τὸν λέβητα κενόν... ἀνιχνεύει εἰς ὅλας τὰς γωνίας τοῦ Ἄδου... οὔτε φωνὴ οὔτε ἀρῶσας! Ὀργίζεται καὶ παρ' ὀλίγον νὰ ρίψῃ τὸν ἀπίστον φρουρὸν εἰς τὸ πῦρ, ἀλλὰ φοβούμενος μὴ συμβῆ παρόμοιον τι καὶ ἐκεῖ στρέφεται πρὸς αὐτόν.

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ...! Κάνεις καλὰ
Νὰ μοῦ ἀδειάσῃς τὴ γωνιά
Κ' ἐγὼ στὸ σπῆτι μου βιολαῖ
Καὶ τραλαλὰ
Δὲ θέλω.

Ὁ Ῥαψῶδός, ὅστις οὐδέποτε ἠλπίζεν ὅτι ἡ ποινὴ του θὰ περιορισθῆ εἰς μόνον ἐξορίαν, ἐδέχθη εὐχαρίστως τὸ κῆκινον διαβατήριον καὶ ὁ Ἅγιος Πέτρος, ὅστις τὸν εἶδεν ἀνερχόμενον εἰς τὸν Παράδεισον ἔτρεξε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν εἰς ὑποδοχὴν του.

Οἱ διαβόλοι ἐν τούτοις ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ δοκίμου ἐκείνου, ὅστις ἔφερεν εἰς τὸν Ἄδην τὸν Ῥαψῶδον, καὶ ἀναγκάζουσιν αὐτὸν νὰ δοκιμασθῆ ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ φέρῃ τοιαύτην λείαν.

Ἐκτοτε οἱ Ῥαψῶδοὶ ἐξησφάλισαν δι' ἑαυτοῦ, τὸν Παράδεισον.

ΦΙΛΩΝ.

Η ΝΥΜΦΗ ΤΗΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ.

Α'.

Ὁραίαν τινὰ νύκτα τοῦ ἔαρος, καθ' ἣν ἡ φύσις πάσα ἀπέπνεεν ἀρώματα καὶ ὁ οὐρανός, ἦτο κατὰστλιπνός, ὡς γαλανόλευκος ἐσθῆς πεποικιλμένη, δι' ἀργυρῶν πετάλων, λέγουσιν ὅτι οἱ ἀστέρες εἶδον καθήμενον παρὰ τὸ μάγον βέσμα τοῦ Λάδωνος τὸν θεὸν τῶν ποιμένων.

Ἡ σελήνη ἐλούετο εἰς τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ καὶ ἡ αὔρα ἐπάλας μεταξὺ τῶν φυλλωμάτων, τίς οἶδεν ἀνδρῶν ἦτο καὶ αὐτὴ ἐρωτευμένη ὡς ὁ Πάν.

Ἡ σιωπὴ τῆς νυκτὸς ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὸν νὰ ὄνειροπολῇ ἡσύχως καὶ μόνον ὁ ψιθυρισμὸς τῶν φύλλων διέκοπτεν ἐνίστε τοὺς γλυκεῖς ῥεμβασμούς του. Λέγουσιν ὅμως ὅτι ἡ Σύριγξ δὲν ἀγαπᾷ τὸν Πάν.

Ἡ Ἀρκαδία ἐκοιμάτο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως καὶ οἱ ποιμένες ἐδοξαζον τὰ ποίμνιά των παρὰ τὴν γλόην.

Τοιαύτην νύκτα ἐξέλεξεν ὁ Πάν νὰ ἐκφράσῃ τὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Λάδωνος. Ἐπλησίαζε μεσονύκτιον καὶ ἡ Σύριγξ δὲν ἦλθεν ἀκόμη νὰ λούσῃ τὴν κόμην της εἰς τὰ ἀργυρᾶ ὕδατα τοῦ Λάδωνος. Αὔριον εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀρτέμιδος, καλλίσφυροι παρθένοι τῆς Ἀρκαδίας θὰ στέψωσι μὲ ἀνθὴ τὸν βωμόν της· ἡ Σύριγξ δὲν θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;

Τοιαῦτα τινὰ σκεπτόμενος ὁ Πάν ἤλπιζεν ἀκόμη νὰ ἴδῃ τὴν ἐρωμένην του. Ἐφέλλιζε παλαιὸν τι ἀσματίον καὶ ἦτον ὅλος κεχυμένος ἐντὸς παχεῖας φυλλάδος κισσοῦ, ὡς ἡ περιστερὰ εἰς τὴν φωλεάν της. Αἴφνης ἀπέσπασε τὴν προσοχὴν του ὁ τριγμὸς ξηροῦ κλαδίσκου καὶ ἠγέρθη ἐκ τῆς θέσεώς του... — Ἄ! εἶναι ἡ Σύριγξ! — Ὁρμᾶ μανιώδης νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ ἴνδαγμα τῶν ἐρώτων του, τρέχει κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ, ἡ κόρη τοῦ Λάδωνος φεύγει ὡς ταχεῖα ἔλαφος καὶ ὁ πούς της, ὅστις πατεῖ ἐπὶ τῆς ἀνθρώπινης ὄχθης, ἀποσπᾷ, ἀπὸ τοῦ

κρίνου τὴν γλυκεῖάν του πνοὴν καὶ ἀπὸ τοῦ ναρκίσσου τὸν εὐώδη στεναγμόν.

Ὁ Πάν ἰκετεύει... καὶ εἰς τὰ χεῖλη του πλανᾶται ἡ γλυκυτέρα λέξις, ὁ γλυκύτερος ἦχος· «Σὲ ἀγαπῶ!» Λέγουσιν ὅτι ἦτον ἡ πρώτη λέξις τὴν ὁποίαν ἐπρόφραξεν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐν τῷ Παραδείσῳ.

Οἱ ἀστέρες ἐσθένουντο καὶ ἡ Νύμφη τῆς Ἀρκαδίας ὡς ἀνεμόπτερος τρυγῶν ὠλισθαίνειν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἐμπνεομένου ἔραστοῦ· ἀλλ' αἴφνης ἡ μακρὰ αὐτῆς ἐσθῆς περιπλέκεται μεταξὺ τῶν φύλλων τοῦ κισσοῦ, ὁ Πάν τείνει τὰς ἀγκάλας του... Ἄ! ἐπὶ τέλους...

Ὅχι· ὁ Πάν ἐναγκαλιζέται τὸ κενόν, καὶ πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἡ δὲ Νηρηΐς βίπτεται εἰς τὴν ἕρπον τοῦ ποταμοῦ ἀγκάλῃν καὶ ἡ κόμη αὐτῆς ἐπιπλέει ἐπὶ τῶν ὑδάτων.

Β'.

Ὁ ἀπηλπισμένος ἔραστὴς ἐβλεπε τὴν ἐπιούσαν ἐπὶ τῶν βουνῶν τῆς Ἀρκαδίας καθήμενος τὴν ἀνατέλλουσαν ἠῶ. Ἦτο πρῶτ' ἀλλ' ὅμως ἐξηκολούθουν τὰ ὄνειρα τῆς νυκτὸς. Εἶναι πολλάκις γλυκυτέρα τὰ ὄνειρα τοῦ ἐγρηγορότερος!

Ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ κερδήσῃ τὴν εὐνοίαν τῆς Νηρηΐδος καὶ ἐξηκολούθει νὰ κωμάζῃ πορὰ τὴν θύραν τῆς Σύριγγος.

Ἦταν ἑορτὴ τῆς Ἀρτέμιδος· αἱ παρθένοι ἔφερον ἐντὸς κανίστρων δροσερὰ ἄνθη καὶ περιστοιχίζον τὸ ἄγαλμα τῆς παρθένου σελήνης, ἄλλαι μὲν ἐξ αὐτῶν πλέκουσαι στεφάνους, ἄλλαι δὲ ἐναποθέτουσαι εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀγάλματος ὀπώρας. Ἡ Σύριγξ μόνη ἐκάθητο σιωπῶσα εἰς τινὰ γωνίαν καὶ παρεκάλει τοὺς θεοὺς ν' ἀπαλλάξωσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Πανός, τοῦ ὁποίου δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἐρωτικὰς θωπείας.

Ἐπῆλθεν ἡ μεσημβρία, ἡ Σύριγξ ἦτον ἀκόμη γονυκλινῆς παρὰ τὸ ἄγαλμα μόνη, ἐνῶ αἱ ἄλλαι διεσκορπίσθησαν· ἐπῆλθεν ἡ ἑσπέρα καὶ ἡ Σύριγξ ἦτον ἀκόμη εἰς τὸν ναόν.

Γ'.

Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ δευτέρα νύξ, ἡ Σύριγξ ἀπεφάσισε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν μαγείαν, ὅπως δυναθῇ νὰ κατασβέσῃ τὸ αἶσθημα τὸ ὁποῖον ἐκίνει τὴν καρδίαν τοῦ Πανός.

Ἡ Σελήνη ἦτον ἀκόμη εἰς τὸ Ζενίθ. Ἦτον ἡ ὥρα τῆς μαγείας. Ἡ Σύριγξ διέτρεχε τὰς ἀκρωτεῖας τῶν βουνῶν διὰ νὰ συλλέξῃ μυστηριώδη βότανα, ὅτε ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀνεφάνη ὡς κομήτης ὁ ἐρωτόληπτος θεός.

Εἰς τὴν θέαν ταύτην ἡ Σύριγξ ὠρμᾷ στρέφει τὰ βλέμματα περίξ... ἐρημία καὶ φρίκη. Τετέλεσται! Ὁρμᾷ νὰ φύγῃ... ὁ ἐχθρὸς ἦτον ἐγγύς... πίπτει διὰ νὰ σωθῇ εἰς τὸν ποταμὸν ὅστις ἐξήρχετο ἀπὸ τοῦ βουνοῦ. Νομίζει ὅτι ἐσώθη ὅτε ἐξαίφνης βλέπει κατόπιν αὐτῆς τὸν Πάν σκίζοντα τὰ κύματα ὡς ταχεῖα λιθυρνίς. Ἐπικαλεῖται τοὺς θεοὺς· τὰ ῥεύματα παρασύρουν ἀμφοτέρους καὶ ὁ διώκων πλησιάζει... Ἄ! ἐπὶ τέλους...

Ὅχι· οἱ θεοὶ τὴν εἰσήκουσαν καὶ ὁ Πάν ἐνῶ νομίζει ὅτι ἐναγκαλιζέται τὴν κόρην περιπτύσσεται κάλαμον εὐλύγι στον τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα κινουῦνται ἐντὸς τοῦ ὕδατος.

Δ'.

Ἐκτοτε περίλυπος καθ' ἐκάστην ἑσπέραν ἐκάθητο ὁ Πάν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Λάδωνος καὶ δασάκις ὁ ἄνεμος ἔπνεε μεταξὺ τῶν σχισμῶν τοῦ καλάμου, ὁ συριγγμὸς ἐκείνος παρηγόρει τὴν ἀλγούσαν ψυχὴν του.

ΦΙΛΩΝ.

ΒΙΟΣ

ΙΩΑΝ. Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ.

(*Ἴδε φυλλ. ΚΑ'. συνέχεια καὶ τέλος).

Ἐκ δὲ τῶν διαφόρων προαναφερθέντων σπουδαιοτάτων ἐγγράφων κατὰδηλον γίνεται ὅτι ὁ Εὐτυχὸς ἐπιζῶν φιλογενέστατος Κύριος Ἰωάννης Παπαρρηγόπουλος εἰργάσθη ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τοῦ ἔθνους παλιγγενεσίαν ἄνευ τοῦ ὁποίου τὴν σήμερον τὰ ὄρια ἤθελον εἶσθαι ἐν στενοτέρῳ κύκλῳ τοῦ νῦν ὑπάρχοντος· ἀπόδειξις δὲ τούτου ἔστω ἡ παράδοσις τῶν Φρουρίων Ναυπάκτου Μεσολογγίου πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ Ναυμαχία τῶν Ναυαρίων, ἡ παρεμπόδισις τοῦ Ὑψηλάντου τοῦ νὰ φέρῃ τὸν πόλεμον ἀμέσως ἐν τῇ ἀπαρασκευάστῳ γωνίᾳ τῆς νῦν ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ πλείστ' ὅσα ἄλλα, ἅτινα καταλεπτῶς ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξετέθησαν. Ἄλλ' ἐπὶ πάντων τούτων τῶν μεγίστων καὶ ἀπαρμιλλῶν κατορθωμάτων δὲν ἐνεπνέετο ὑπὸ τοῦ ἄφρονος ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς ματαίας ἐπιδειξέως, ἀλλ' ὅτι ἐπραξεν ἦτον ἀπόρροια τοῦ ἀκράτου αὐτοῦ Πατριωτισμοῦ, ἐπερειδόμενος πάντοτε ἐπὶ τῆς ἐξ ὕψους ἀντιλήψεως. Ἐν ὅλῳ δὲ τῷ μακρῷ τοῦ πολυμύχθου ἀγῶνος διαστήματι ἦτον ὁ μόνος πιστὸς καὶ ἀγρυπνὸς φύλαξ τούτου πετῶν ὡς ἀετὸς καὶ εὐρισκόμενος ποτὲ μὲν εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ποτὲ δὲ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἄλλοτε ἐν Τουρκίᾳ ἢ ἐν Ῥωσίᾳ, παρέχων διὰ τῶν ἐκτάκτων τούτων ἐνεργειῶν τὰ πλείστα τῶν ὀφελιμάτων. Τίς δὲ δύναται νὰ μὴ θυμασθῇ, τὸν ἄνδρα καὶ νὰ μὴ κλινή τὸ γόνυ ἀπέναντι τοιούτων Σωτῆρων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους ἀναγινώσκων μετὰ προσοχῆς ἐν τοῖς προλεχθεῖσι τὴν τε ναυμαχίαν τῶν Ναυαρίων ἢ τὴν Καταστροφὴν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἢ τὴν παράδοσιν τῶν ἐν τῇ στερεῇ φρουρίῳ; Ἡ τίς ἐκ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν Συμφυαίων νὰ μὴ ἔχη βαθύ-

τατον ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸ πρὸς αὐτὸν τῆς εὐγνωμοσύνης ὀφειλόμενον σέβας καὶ νὰ μὴ πλέξῃ στέφανον διὰ τὴν κεφαλὴν του διὰ τὴν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀπολύτρωσιν καὶ σωτηρίαν χιλιάδων ἀτόμων; ἢ τί μέρος τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος νὰ μὴ ἀναπέμπῃ εὐχὰς ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ὀλιγίστων ἐπιζώντων ἱερῶν λειψάνων; Λέγομεν δὲ νὰ πλέξωσιν στέφανον καθότι βαρέως πληγωθεὶς ἐν τῇ Ναυμαχίᾳ τῇ καταστρεψάσῃ ὀλοσχερῶς τὸν ὑπερήφανον τοῦ Ἰσραήλ Πασὰ σόλον οὐδόλως ἐσκέφθη περὶ τῆς ἀπολείας τῆς ζωῆς του, ἀλλ' ἀμέσως προσκυλέσας πάντας ἐν τῇ Ναυαρχίᾳ ἀνήγγειλεν ὡς εἶδομεν ὅτι πρέπει νὰ ληφθῇ πρόνοια περὶ τῶν εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὐρισκομένων ὁμογενῶν τοῦθ' ὕπερ καὶ ἐγένετο ἀποσταλαεὶς μετὰ τοῦ στόλου καὶ οὕτω σώσας αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἀφρευκτοῦ θανάτου. Ἐτι δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔπαυσε μέχρι σήμερον νὰ παρέχῃ εἰς τὸ ἔθνος πᾶσαν ἠθικὴν βοήθειαν κατὰ τὰς δεινοτέρας περιστάσεις τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν διενέξεων προσπαθῶν ἀκαταπαύστως νὰ συμφιλιῶνῃ τοὺς διαμαχομένους πρὸς τὴν κοινὴν πάντοτε ἀποβλέπων τοῦ ἔθνους ὠφέλειαν. Εὐχόμεθα δ' ἐκ καρδίας ὕπως ἔλθῃ περίστασις ἵνα δυναθῶμεν ν' ἀναπτύξωμεν ὀλόκληρον νέαν ἱστορίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀρχομένην ἐκ τοῦ 1854 μέχρι τοῦ 1870 καὶ οὕτω διαλύσωμεν καὶ τὴν κακῆν τινὴ μοῖραν διὰ τὸ ἀτυχὲς ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπικρατήσασαν παρὰ πολλοῖς κακῆν ἰδέαν περὶ τῆς φίλα φρονούσης δι' ἡμᾶς δυνάμεως.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

—
ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΑΙ

ΤΗΘ

Α. Ι. ΠΑΠΗΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

(συνέχεια καὶ τέλος ἴδε φυλλ. ΚΒ').

345.

Ὁ γύφτος σὺν ἀνοιώσει τὸ χαλβᾶ
ἔς τὸ τουλάπι δὲν ἔμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ.

346.

Ὁ παρᾶς εἶν' ἀσημένιος;
Θέλει χέρι διαμαντένια.

347.

Ὁ,τι σοῦ λέγει ὁ παππᾶς νὰ
κάνῃς
κι' ὅτι κάμνει νὰ μὴ κάμνης.

348.

Ὁ,τ' εἶχ' ἡ Μαρὶὰ ἔς τὸ νοῦ τῆς
τό ἔλεπε καὶ ἔς τὸ ὄνειρό τῆς.
Πρὸβ. Ἀραβαντ. σελ. 98.
ἀριθ. 1038.

Βενζ. σελ. 238. ἀριθ. 897.

349.

Ὁλο τὸ λάδι ἢ φακὴ τὸ τρώγει.

350.

Ὁ Χριστὸς κι' ἂν ξεπέσῃ πολ-
λοὺς ἄγιους καταποντᾷ.

351.

Ὁ ἄρρωστος τρέχει γιὰ γιαιτρόν.

352.

Ὁ ἀστακὸς δώδεκα χρόνους ἀρ-
ματώνετο γιὰ νὰ βγῆ ἔς τὸν πό-
λεμο.

353.

Ὁ ὕπνος ὕπνο φέρει.

354.

Ὁ ἐχθρομάχος τοῦ ὀμματιοῦ μου
μυριολόγος τοῦ σπητιοῦ μου.

355.

Ὁταν δὲν ἔχῃς νύχια νὰ ξεσθῆς
μὴ περιμένῃς ἀπὸ ἄλλον.

356.

Ὁσο κι' ἂν ἀδυνατήσῃ τὸ βου-
βάλι πάλι γιὰ ἓνα βῶδι κάνει.

357.

Ὁ γερογάτος ἀγαπᾷ τὰ ποντι-
κάκια.

Π.

358.

Παῖδευε τὸ παιδί
σὰ' θέλεις νάχῃ ψωμί.

359.

Παλιὰ μπαλώνεις;
τὴ κλωστή χάνεις.

360.

Πέντε βῶδια
δυὸ ζευγάρια.

Πρὸβ. Βενζ. σελ. 252. ἀριθ. 73.

361.

Πῆραν οἱ γερανεὶ τὴ κούνια σου.

362.

Πέντε γραικοὶ, πενήντα κουμ-
μάντα.

363.

Ποιὸς πιάνει τὸ μέλι καὶ δὲν
γλύφει τὰ δάχτυλά του;

364.

Ποιὸς σὲ κουνᾷ καὶ κουνιέσαι;

365.

Ποιὸς σὲ ξᾶ καὶ ξέσαι;

366.

Πρόβλεψε εἰς τὸν καιρὸ γιὰ νᾶ-
χῃς τὸν χειμῶνα.

367.

Πτωχὸς ἄγιος δὲν προσκυνιέται.
Πρὸβ. Βενζ. σελ. 385. ἀριθ. 58.

368.

Πυρῆνα, πυρῆνα
τούρκαλος καὶ τουρκαλίνα.

369.

Πές μου μὲ ποιὸν συνανατρέφεται
νὰ σοῦ πῶ ποιὸς εἶσαι.

370.

Ποιὸς κάνει τὰ στραβὰ ψωμιά;
ἢ στραβὴ πινακωτῆ.

371.

Πᾶρε με σὺν μ' εὐρῆς
γιὰ νὰ μ' ἔχῃς σὰ μὲ θέλῃς.

372.

Ποῦ τρέχεις μ' ἓνα καὶ ρούπι;
373.

Ποιότερο κοστίζει ἢ σάλτσα παρὰ
τὸ σπιθάδο.

374.

Πάσκασ' ὁ καλόγερος, κουκιὰ τοῦ
μαγειρεύουν.

καὶ πάλιν ξαναπάσκασε, κουκιὰ
τοῦ μαγειρεύουν.

375.

Ποντικὸς ἀλευρομένος μόνο τὸ
χωριὸ γυροῦει.

376.

Ποιὸς παινεύει τὴν νύφη μας;
— ἢ τσιμπλοπεθερά μας.

Πρὸβ. Ἀραβαντ. σελ. 106 ἀριθ.
1138.

377.

Πές μου ποιὸς σ' ἔδειρε, νὰ σοῦ
πῶ πόσες ἐραγές.

378.

Πήγαινε κὴ ἔρχου Νικολῆ
ἓνα παρὰ τὴ στρατά.

Ρ.

379.

Ῥίχνει τὴ ζώνη του γιὰ καυγά.
Σ.

380.

Σάββατο κοντὰ γιορτῆ
ἔδω κοντὰ κ' ἢ Κυριακῆ.

Πρὸβ. Ἀραβαντ. σελ. 110.
ἀριθ. 1178.

381.

Σὰ δὲ μὲ θένε στὸ χωριὸ
Πρωτόπαππας *) θὰ πᾶ νὰ μ'πῶ.

382.

Στὰς δέκα ἔμαθε κὴ ὁ κωφὸς
πῶς πέθαν' ἢ γυναϊκᾶ του.

383.

Συχνολαλοῦν γιὰ μουσικοκάρφια
ποῦ δὲ ἔρρισκεται οὔτε καρφί.

384.

Στραβὴ πηγαίνει κάθουρα,
στραβὴ κ' ἢ καταντιὰ σου.

Πρὸβ. Βενζ. σελ. 281. ἀριθ. 198.
385.

Σὺν σὲ καλαρέση λάμπρο ξανα-
πέρασ' ἀπ' τὴν Ἄντρο.

386.
Σὰ κλοτσούνται τ' ἄλογα ὁ γά-
δαρος βρίσκει τὸν μπελλά του.
387.
Σὰ δὲ σοῦ τρέχει ποῦ τρέχεις ;
388.
Σκόρδα ἔς τῆς πεθερᾶς τὰ μούτρα.
389.
Σὰ γεννᾷ ἡ Ἑβραίισσα ἔσω τῆς
Μαριᾶς ὁ γυιός,
καὶ σὰν ἀπογεννήσῃ ἔξω τῆς
Μαριᾶς ὁ γυιός.
- Πρβλ. Ἀραβάντ. σελ. 82 ἀριθ. 49.
Ἄτελῆς παρὰ Βενιζ. σελ. 156.
390.
Σάρκα φορῶ
τὸ κόσμο νικῶ.
391.
Σέρν' ὁ κλέφτης τῆ φωνὴ νὰ φύγ'
ὁ νοικοκύρης.
392.
Σφύριξ' ὁ βορειᾶς κ' ἔφγ' ἡ τρα-
μουντάνα.
393.
Σ' ἔχω χάρι κάθουρα
νὰ πηδᾶς ἔς τὰ κάρθουνα
καὶ σὰν πηδᾶς εἰς τὸ γυαλὸ
τί τὸ θέλω τὸ καλό ;
- Πρβλ. Βενιζ. σελ. 273 ἀριθ. 84.
394.
Σεντάτο βωδ' ἀγόραζε καὶ γά-
δαρο καμποῦρι.
395.
Σ' τοῦ λωλοῦ τὸ προσκέφαλο
ψωμί δὲν ξημερώνει.
396.
Σ' τὸν Ἅγιο Λάζαρο καὶ ἔς τὴ
Φανερωμένη
βάλανε νὰ κουβαλῶ νερὸ μὲ τὸ
βαρέλι
397.
Σὰ δὲν ἔχεις ψωμί καλὸ ἔναι καὶ
τὸ προζύμι.
398.
Σὲ σάπιο σανίδι ποτὲ νὰ μὴ πατᾶς.
399.
Σκάς αὐγὸ γιὰ χύνεσαι ;
400.
Σκαμνιοῦ ποδᾶρι ἔσπασε, και-
νούργιο εἰς τὸν τόπο του.
- Πρβλ. Βενιζ. σελ. 271 ἀριθ. 101.

Νεοελλ. Ἀναλ. Τ. Γ'. σελ. 137.
ἀριθ. 55.

401.
Σιγανὰ καὶ ταπεινὰ
νὰ μὴ σ' ἀκούσ' ἡ γειτονιά.
402.
Στρογγυλὸς σὰν κουντουροῦδι
καὶ μακρὸς σὰν τὸ κεράσι.
- Τ.
403.
Τὰ φεΐδια ἴπισω ἔχουν τὴν οὐρά.
404.
Τ' εἶν' ὁ ψύλλος, τ' εἶν' ἡ σκιά
του ;
405.
Τὸ καινούργιο κόσκινο ἴψηλὰ ἔναι
κρεμασμένο.
406.
Τ' εἶν' ὁ κάθουρας τ' εἶναι τὸ
ζουμί του ;
407.
Τὰ ψάρια ἔς τὸ γυαλὸ καὶ τὸ
τηγάνι ἔς τὴ φωτιά.
408.
Τὸ αἷμα νερὸ δὲν γίνεται, κί ἂν
γίγη δὲ ἴθολόνει.
409.
Τὸ σιτάρι γυρίζει, γυρίζει ἔς τὸ
μύλο πηγαίνει.
410.
Τὸ καρφὶ βγάζει τὸ καρφί.
411.
Τὸν λύκον βλέπομεν καὶ τὴν ὀ-
πλὴ γυρεύομεν.
412.
Τ' ἔχεις γέρω καὶ γυρεύεις ;
— Οἱ λωλοὶ μὲ παραστέκουν.
413.
Τοῦ λωλοῦ τὸ σχοινὶ μονὸ δὲ
ἴφθάνει καὶ διπλοπερισεύει.
414.
Τὸ σπῆτι σου καίεται !
— Ἐγὼ ἴχω τὰ κλειδιά.
415.
Τ' ἄλογο τὸ πληγωμένο
σὰν ἰδῆ τὴ ξύστρα τρέμει.
- Πρβλ. Βενιζ. σελ. 289 ἀρ. 69.
416.
Τέτοια χάλια ἔχ ἡ ρόκκα
κί ὅπου θέλεις ἀντ' ἀρώτα.
Τίθᾳ κάμ' ὁ κρύος τὸ παγωμένο ;

Προβλ. Νεοελλ. Ἀναλ. Τ. Γ'.
σελ. 147. ἀριθ. 147.

417.
Τὰ ψαλτικά νὰ βγαίνουν
κί ὁ νεκρὸς ἔς τ' ἀνάθωμα.
- Πρβλ. Βενιζ. σελ. 286 ἀριθ. 158.
418.
Τί νὰ τὰ κάμω τὰ φλωριά καὶ
τὰ πολλὰ τὰ γρόσσα
κοντὰ ἔστῃ γινῶσι τὴν καλὴ καὶ
ἔς τὴ γλυκιά τὴν γλώσσα.
419.
Τὸ φόρεμα δὲν κάνει τὸν ἄν-
θρωπο.
420.
Τοῦτα ἔκείνα ἔξῃνα γρόσσα
καὶ τὸ διάφορο σαράντα.
421.
Τὴν ἀγγελῶνα καλέσανε ἔς τὸ γά-
μο κ' ἔφθασε ἔστα βαπτίδια, κί
ἀναβαίνουσα τὴν σκάλα ἔσπασε
τὸ πόδι της κ' εἶπε « ἀνάθεμα
ἔστα βαπτιστικά. »
422.
Τὸ θυριατὸ τὰ ξεδιαλέγει ὄλα.
423.
Τὸ πολὺ « Κυριελέησον » κί ὁ
παππᾶς τὸ βαριέται.
424.
Τὰ παινυμένα λάχανα βγαίνουνε
τσικνισμένα.
425.
Τῆς Κυριακῆς τ' ὄνειρο τὸ μεση-
μέρι τὸ ξεδιαλύνει.
426.
Τ' ἀγῶγι ξυπνᾷ τὸν ἀγωγιάτη.
427.
Τὸ στραβὸ ξύλο ἡ φωτιά τὸ σι-
άνει.
428.
Τὸ λωλό σου τὸ κεφάλι
πανθρεῖα γυρεύει πάλι.
429.
Τὸ πέταλο ἔχομεν καὶ τ' ἄλογο
μᾶς λείπει.
430.
Τ' ἀμπέλι θέλ' ἀμπελοργὸ τὸ
σπῆτι νοικοκύρη
καὶ τὸ καρᾶβι ἔς τὸ γυαλὸ
θέλει καρᾶβουρί.
- (ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.)

431.

Τὸ κοντό μας ὀρνιθάκι
εἶναι πάντα πουλαδάκι.

432.

Τὰ συνήθη τῶν κοράκιων εἶναι
νὰ φωνάζουν « κρᾶ ! »

433.

Τὸ πολὺ φῶς κακὸ δὲν κάνει.

434.

Τὰ δόντια βαστοῦν τὴ γλώσσα.

435.

Τὸ χειμπερ ἔς τὸν ὄμο
καὶ τ' Ἀϊθασιλίου τὸ δρόμο.

436.

Τὸ διαμάντι καὶ στῆ κοπριά νὰ
τὸ βίξῃς πάλι διαμάντι εἶναι.

437.

Τὴ Δευτέρα εἶναι σχόλι
καὶ τὴ Τρίτη παρασχόλι
τὴ Τετάρτη γιὰ τὰ ἴμματα
καὶ τὴ Πέμπτη ἔς τὸ καθρέπτη,
τὴ Παρασκευὴ λογοῦνταν
τὸ Σάββατο κτενίζουνταν
καὶ τὴ Κυριακὴ ἀρώτα
κάνετε γυναῖκες ρόκκα ;

438.

Τὸ χαρισμένο ἄλογο ἔς τὰ δόντια
δὲν τὸ βλέπουν.

439.

Τοῦ παππᾶ ἡ κοιλιὰ εἶν' ἀμπάρι
θέλει νὰ πάρῃ καὶ νὰ φάῃ.

440.

Τῆς τύχης τὰ γραμμένα
περνᾶνε ἕνα ἕνα.

Φ.

441.

Φεῦγε τὸ σημειωμένο νὰ μὴ ση-
μειωθῆς.

442.

Φίλος τοῦ φίλου θὰ τὸ πῆ, κείνο
κακὸ δικό σου.

X.

443.

Χαῖρε μόνη μου χαρὰ
παντοδύναμη παρᾶ.

444.

Χωριάτης ἄρχων κί ἂν γενῆ τὴ
χωριατιά τὴν ἔχει.

Πρβλ. Βερστ. σελ. 98 ἀριθ. 87.
Ἀραβάντ. σελ. 170 ἀριθ. 1958.

Βενζ. σελ. 340. ἀρθ. 61.
445.

Χύν' ὁ νοῦς του σὰ' μολύβι.

Ψ.

446.

Ψαλίδι κῶβ' ἢ γλῶσσα της.

Ω.

447.

Ὡσάν τὸ χιόνι καὶ ἄσπρον κόρφο.
ΤΕΛΟΣ.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΜΑΝΤΕΙΟΝ.

Ἄπο τὰ ὕψη ὁ θεὸς καὶ εἰς τὰ σκότη
βλέπει
καὶ τῶν κακῶν τὰ σχέδια ἐξαίφνης ἀνα-
τρέπει.

Α. Σούτσος.

Ν' ἀγαπῶ καὶ ν' ἀγαπῶμαι εἶν' ἢ μό-
νη μου χαρά.

Ι. Ζαμπέλιος.

Εἰς τοῦ ὑψίστου τὴν χεῖρα τῶν ζώντων
τὸ μέλλον ἐμμένει
πᾶς δ' εἰς τὰς θείας βουλὰς καὶ ἀέκων
τὸ μέτωπον κλίνει.

Θ. Ὁρφανίδης.

Ὅσοι τὸ κάλλος προσκυνοῦν τῶν γυναι-
κῶν εἶναι μικροὶ
κ' εἶν' εὐτυχῆς ὅστις ποτὲ εἰς κάλλος
δὲν ἐνδίδει. ***

Τὸ φῶς δροσίζει τὴν καρδίαν ἄν τὸ νερὸ
τὰ χεῖλη.

Α. Βαλαωρίτης.

Τῆς εὐτυχίας ἢ σκιά
πολλάκις ἀπατᾷ
ὡς πλησιάσης ὠχρῆ
καὶ σβύνει καὶ πετᾷ.

Α. Ρ. Ραγκαβῆς.

Χρόνος φέρει θεραπείαν
εἰς περιλυπὸν καρδίαν.

Α. Κατακουζηνός.

Δὲν εἶναι πλιὸ πικρότερο νὰ σοῦ φωνάξῃ
ἢ νίκη

καὶ τὸ σπαθὶ νὰ μὴ ἴμφορῆς νὰ σύρῃς
ἀπ' τῆ θήκη.

Σ. Καρύδης.

Τῶν νικῶν

Πισῶν ἀρίστη ἢ πρὸς ἑαυτόν.

Α. Ζ. Ἀντωνιάδης.

Εἶναι πικρὸς ὁ ἀληθὴς μας βίος
Γλυκὸς εἶν' ὁ ψευδής.

Ἄγγελος Βλάχος.

Μόνος βασιλεὺς

εἶναι ἐκεῖνος ὅστις μάρτυς γίνεται
ἐν τῇ εἰρήνῃ ἢ ἥρωι εἰς τὸν κίνδυνον
ἀλλάσσων τὴν πορφυράν μὲ τὸ
αἷμά του

Σ. Βασιλειάδης.

Φεῦ! ἢ ἀγία ἀρετὴ ἐπὶ τῆς γῆς δὲν θάλ-
λει.

οὐδ' ἔχουσιν ὀνόματα οἱ ἀληθῶς μεγά-
λοι.

Α. Παράσχος.

Ὅποταν πίπτῃ ἔνδοξος μαχόμενος γεν-
ναίως

ὑπὲρ πατρίδος, εὐτυχῆς ὁ ἥρωις.

Χ. Παρμενίδης.

Τὸν κερκυνὸν δὲν ἐμποδίζει τις
τὸν ἀποφεύγει μόνον.

Δ. Βερναδάκης.

Ἢ ταχέως ἢ βραδέως ἀλλὰ πάντοτε βα-
ρεῖα

εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον φθάνει τοῦ θεοῦ
ἢ τιμωρία.

Π. Σούτσος.

Πίπτει ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος ὀρθοῦται.

Θ. Ὁρφανίδης.

Δὲν ἀντέγει ἡ καρδία
ὅταν μ' ἔκτασιν λατρεύη
ἢ πολλὴ εὐδαιμονία
ἢ περᾶ ἢ μᾶς φονεύη.

Δ. Παπαρρηγόπουλος.

Ἐκτὸς τοῦ τελευταίου μας ὀριστικοῦ
θανάτου

ὑπάρχει ἄλλος θάνατος ἐν τῇ ζωῇ, ἢ
λήθη.

ὥστε κ' ἐκεῖνον κλαύσατε ὅστις ἐλη-
σμονήθη

ἀφ' οὗ εἰς ἄμμον ἔσπειρε τὸ μέγα αἰ-
σθημά του.

Τ. Δ. Ἀμπελάς.

Ὅταν τὰς χεῖρας ὀπισθεν συνάγουν τὰ
δεσμά του

ὁποίας ἀπολαύσεως ὁ δοῦλος ἀπολαύει
ἐὰν τὸν σφίγγουν τὰ δεσμά κ' ἐκεῖνος
δὲν τὰ θραύει

Ὡ! κάλλιον νὰ κοιμηθῇ τὸν ὕπνον τοῦ
θανάτου.

Γ. Ζαλοκώστας.

Παγίς εἶναι τὸ ὄμμα
τῆς καλλονῆς, τοὺς λέοντας καὶ τίγρεις
παγιδεύον.

Δ. Βερναδάκης.

Ὁ φόβος ἔρμης

Δὲν πλύνει τὸν βύβρον φαγείσης τιμῆς.

Θ. Ὁρφανίδης.

Τὸ πᾶν γράσκει, ὠχρῶν τὸ κάλλος ἢ
νεότης

ἢ γοητεία σβύνγεται, ἢ ἐκστασις περᾶ
κ' ἐπὶ τῆς εὐτυχίας μας ἀλλοίμονον τῆς

πρώτης

ἢ μνήμη ἢ ἀκοίμητος στενάζει θλιβερά.

Γ. Παράσχος.

Δὲν ὠφελοῦν τοὺς θνήσκοντας τῶν ἰα-
τρῶν αἱ τέχναι.

Α. Ζ. Ἀντωνιάδης.

Οἱ ἔρφανοὶ

σάν στέκουν κ' ἀγρυπνοῦνε
δύσκολα λησμονοῦνε.

Α. Βαλαωρίτης.

Ἄλλοίμονον εἰς ὅποιον εἰς τὸν κόσμον
τοῦτον ζήσῃ

ἀπ' τῆ καλῆ του μᾶνα χωρὶς νὰ φιληθῇ.
Ἄχ. Παράσχος.

ΓΝΩΜΑΙ.

Ὁ συνετὸς σκέπτεται πρὶν ἢ ὀμι-
λήσῃ, ὁ δὲ μωρὸς ὀμιλεῖ καὶ εἶτα σκέ-
πτεται τί εἶπε.

(Laplace).

Ὁ δι' ἄλλων μέσων καὶ οὐχὶ διὰ
τῆς ἀρετῆς εἰσερχόμενος εἰς τὸν ναὸν
τῆς τιμῆς καὶ τῶν ἀξιοματῶν εἶναι κη-
λὶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του.

Ἄδισών.

Εἰς οἰκίαν ἐν ἣ βασιλεύει ἢ ἐγκρά-
τεια οὐδέποτε ἢ σπανιότατα εἰσερχο-
ται ἰατρός.

Burton.

Ἡ ἀρετὴ ὡς ἄπροιος ὠραιότης ἔχει
πολλοὺς μὲν θαυμαστάς, ὀλίγους δὲ
μνηστῆρας.

Κοραῆς.

Ἡ ἀλήθεια ἐκφράζεται ἄνευ τέχνης
ἢ προσποιήσεως, τὸ ψεῦδος ἔχει ἀνάγκη
ἀμφοτέρων.

(ὁ αὐτός).

Ἡ ἐξουσία εἶναι ἢ Κίρκη, διότι με-
ταβάλλει εἰς χοίρους πάντας τοὺς πλη-
σιάζοντας αὐτήν.

Ἄλ. Σούτσος.

Τὸ τέκνον πρὸς τὸν πατέρα
κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν
τοῦ Νέου Ἔτους.

Καλὴ ἡμέρα, προσφιλέ μου,
προσφιλέστατε πατέρα,
Νέου ἔτους ἢ ἡμέρα
πῶς ἀνέτειλε φαιδρά!

Γλυκεῖα σήμερον τὰ μάτια
μὸς ἀνοίξει τὴν αὐγὴν,
ὡμοιάζει λὲς τὴ χαραυγὴ
γλυκεῖα ἀπόκριψη χαρά!

Ἢ καρδία μου, ὦ πατέρα,
τὸν Θεὸ παρακαλεῖ,
ἢ χαρὰ μου νὰ γενῇ
χρὸς ἐλπίδα καὶ γλυκεῖα.

Πάντα ὄλους ν' ἀγκαλιάζῃ,
ὄλους, ὄλους μας, πατέρα,
σὲ, τ' ἀδέρφια, τὴ μητέρα,
καὶ ἀκόμη καθεμιὰ

Ἄγκαλιὰ σφιγνὰ νὰ σφίγγῃ
καθενὸς καλοῦ ἀνθρώπου
κ' ὅπου πίκραις, λύπαις κ'
ὅπου,

σφάγια, πῆνα, στεναγμοὺς
Νᾶναι πάντα καὶ τὸ βράδυ

γλυκὰ ὄλους νὰ κοιμίζῃ
καὶ πρῶτ' νὰ μᾶς ξυπνίζῃ,
καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ φωτός

Βοηθὸς καὶ συντροφία μας
νᾶναι πάντοτε μᾶζ' ἡ μας...
καλῶς ἤλθες, ὦ καλὴ μας,
ὦ καλὴ Πρωτοχρονιά.

Ἐν Ὁδησσῷ.

E. Κοριδάρης.

Τῷ φιλετάῳ τέκνῳ τοῦ Κυρίου Ν. Μανρογορδάτου

Θεόδωρε

κατὰ τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἑορτῆς.

Ποία μεγάλη χαρὰ κατοικεῖ τὴν ψυχὴν σου, τεκνίον!
Χαροπρῖα ἡ ἡμέρα ἀνέτειλεν αὐτῇ, μικρὸ μου
Εἶν' ἑορτὴ σου καὶ πᾶσα στιγμή ἡ ὁποία ἐκφεύγει
εἰς παραδείσου τερπνοῦ ἀοράτως τὸ μέσον σὲ φέρει.
Βλέπω, γελᾷ ἡ ψυχὴ σου κι' αὐτὰ τὰ ἄθῳά σου χεῖλη
ἐν μαρτυροῦν, μυστικόν σου μειδίωμα θεῖον καὶ πλήρες
οἱ ὀφθαλμοὶ σου γλυκύτητος ἐν ἀκοντίζουσι βλέμμα
καὶ ὡς εἰς κάτοπτρον τοῦτο τὸ βλέμμα εἰς ἕτερον βλέμμα
ἄλλων προσκρούεται τῆς μυστικῆς γενομένων χαρᾶς σου,
κι' εἶναι αὐτὸ προσφιλῶν ἀδελφῶν καὶ γονέων τὸ βλέμμα.

Ὡς χρυσαλλίς εἰς ἐκεῖνο κι' εἰς τοῦτο πετώσα τὸ ἄνθος,
οὕτω καὶ σὺ περιπτύσσεσαι μίαν καὶ ἄλλην ἀγκάλην
κι' εἶναι θερμαὶ αἱ ἀγκάλαι αὐταὶ παραμοίως ὡς εἶναι
ἡ τοῦ Υἱοῦ τῆς Παρθένου ἀγκάλη ἔς τ' ἄθῳα παιδία.
Εἶσαι μικρὸς, καὶ εἰσέτι ἐκτὸς ἀδελφῶν καὶ γονέων,
ἄλλον, Θεόδωρε, κόσμον δὲν ἔχει γνωρίσει ὁ νοῦς σου
κι' εἶναι μεστή ἀθωότητος σου ἡ καρδιά, καὶ εἶναι
ἡ ἀθωότης ζωὴ ἀληθῆς κι' αἰωνία κι' εὐδαίμων.
Ἔτη πολλά, προσφιλῆς τῶν γονέων σου τέκνον, νὰ ζήσης,
καὶ τὰς ἡμέρας σου Μάτος πάντα φαιδρὸς νὰ στολιζῆ.
Λάμπων ἀστῆρ νὰ φωτίζῃς τὸν οἶκόν σου πάντα, κι' ὡς δρόσος
δίδουσα νέαν ζωὴν εἰς τοῦ δάσους τὰ εὐχρῶα ἄνθη,
νέαν ζωὴν, εὐτυχῆ, νὰ ἐνσπείρῃς ἔς τοὺς φίλους σου πάντας.

Τὴν ταπεινὴν μου εὐχὴν χαρμοσύνως, Θεόδωρε δέξαι·
εἶναι τοῦ κήπου τοῦ στήθους μου εὖσμον ῥόδον ἀγάπης,
κι' εἴθε ὁ Ὑψίστος πᾶσαν εὐχὴν τῶν γονέων σου, πάντας
σου καὶ ἀκόμη καὶ τῶν ἀδελφῶν νὰ πληρώσῃ τοὺς πόθους.
Ἐν Ὀδησσῷ.

Ε. Κοριδάρης.

ΤΟ ΠΤΩΧΟΛΟΥΛΟΥΔΟ.

Ἐπῆγα στοῦ Μαΐαπριλίου τὴν ἀνθισμένη φτέρη
Νὰ πλέξω μὲ τὰ λουλούδα χιλιόχρωμο στεφάνι,
Τὴ φτέρη ἀγκάλιαζ' ὁ κισσὸς καὶ τὸ δροσάτο ἀγέρι
Χίλιαις φοραῖς τὴ φίλησε κι' αὐτὴ δὲν εἶπε φθάνει.

Ἐπῆγα ὅσῳ τριανταφυλλιά τὴ μωσχομυρισμένη
Νὰ κόψω ῥόδα τὴν αὐγὴ ἀπ' τ' ἄπλερα κλαριά της

Καὶ ἤῤα τὴ τριανταφυλλιά τὴ μαύρη πικραμένη
Γιατὶ ἔκοψε τὰ ῥόδα της ὁ ἄπρονος διαβάτης

Ἐπῆγα στὴν ἀγράμπελη ὕπου μωσχοβολούσε
Νὰ κόψω ἀπὸ τ' ἀγιόκλημα τ' ἀνθόπλεχτα κλαριά του.
Ὁ βᾶτος ἄχ! ἀλλοίμονο τ' ἀγιόκλημα κρατούσε
Κ' ἐπέφτανε τὰ φύλλα του μέσα στὴν ἀγκλιά του.

Καὶ εἶπα Ἀλλοίμονο! γιὰ μὲ κι' ἡ θάλασσα εἶναι στείρα
Κι' ὕπου γυρίσω ἀπελπισιὰ κι' ὕπου σταθῶ ἐρημία
Πῆρα τὸ δρόμο κλαίγοντας τὸ μονοπάτι ἐπῆρα
Χωρὶς τιμὸν ἀνάμεσα σὲ τέτοια τρικυμία.

Ὅσαις μωσχαῖς κι' ἂν γύρισα ὅσαις μυρτιαῖς κι' ἂν εἶδα
Δὲν ἤῤα μωσχολούλουδα ν' ἀνθίζουσε γιὰ μένα.
Ἄνοιξι, δίχως ἄνοιξι, ζωὴ χωρὶς ἐλπίδα...
Χαρὰ σ' ἐκείναις τῆς καρδιαῖς ποῦ ζοῦν ἀδερφομένα!

Πῆγα στὸ ξεροκάλαμο..! στοῦ ποταμοῦ τὴν ἄκρη
Βλέπω ἐν ἀνθῷ ποῦ ὠμοιάζε τὸν οὐρανὸ στὸ χρώμα...
Σκῶβω νὰ κόψω τὸν ἀνθὸ καὶ βροῖσκω ἕνα δάκρυ
Πέρνω τὸ δάκρυ του κι' ἐγὼ νὰ μὴν τὸ πιῆ τὸ χῶμα.

Γιὰ σᾶς τοῦ κόσμου ἡ ἄνοιξι τὰ νειάτα τὰ τραγοῦδια
Καρδιαῖς ποῦ γεννηθήκατε ὅσ' ἀστῆρι εὐτυχημένο
Γιὰ σᾶς δροσάτα ἀνθίζουσε τοῦ κάμπου τὰ λουλούδια
Γιὰ μὲ τὸ φτωχολούλουδο τὸ παραπονεμένο!

Κ. Γ. Ξέρος.

Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Ἄνεμος εἶχε ψυχρὸς φθινοπώρου γυμνώσει τὸ δάσος
Κίτρινα φύλλα, ξηρὰ, τὴν πυρόχρουν ἐκάλυψαν γῆν του,
Κ' εἶχε σιγήσει τὸ ἄσμα θρηνοῦσης ἐντὸς ἀηδάνος,
Ὡς τὸ μυστήριον φύσεως θείας ἀπέπτη ἐκεῖθεν.
Μόνος τὸ βῆμ' ἀσταθῆς εἰς τὸ δάσος ἡσύχως ἐπλάνα
Νέος τις φεῖ! παγερᾶς ἀσθενείας σκληρότατον ὄμμα.
Ἔστατον ἤδη διέτρεχ' αὐτὸ, τὸ τοσοῦτον ὠραῖον
Τῶν παιδικῶν ἡμερῶν ἐνδιαιτήμα' μόλις προσκαίρως
Τοῦ λυκαυγοῦς τῆς Ἡοῦς ἀπενίσας ὁ τάλας τὴν λάμπην.
» Χαίρετε δάση, δακρύων ἐφάνει, ὦ ναι ὑποκύπτω.
Μοὶ προμαντεύει τὸ πένθος ὑμῶν τὴν ἀθλίαν μου τύχην,
Ἐκαστον φύλλον σας πίπτον τὸν θάνατον φεῦ! μοὶ ἀγγέλλει.
Τῆς Ἐπιδαύρου μοιραῖον μαντεῖον σκληρῶς μοὶ προσεῖπες:
« Αὐθις θεᾶσαι τὰ φύλλα τοῦ δάσους ἀνθούντα, ἀλλ' ὅμως
« Τὸ τελευταῖον νὰ πίπτον αὐτὰ μαρανθίντα θὰ ἴδῃς.

« Ἦδη πενθίμως πρὸς σέ ἡ μελαίνη κυπάρισσος κλίνει
 « Τὴν κεφαλὴν σου βαρέως σκιάζουσ' αὐτῆς μὲ τοὺς κλώνους.
 « Οἴμοι! τὸ χόρτον πρὶν ἢ τοῦ ἀγροῦ ξηρανθὲν καταπέσῃ,
 « Καὶ ἀποκοπεῖς ἐκ τοῦ λόφου ὁ βότρυς τὸ εὐκαρπον κλήμα ἀφήσῃ
 « Θὰ μαρανθῇ ἀτυχὲς ἡ νεότης σου νῆε πρωίμως.
 Καὶ ἀποθνήσκω... Αἱ μαῦραι πνοαὶ τοῦ πνιγμένου Νότου
 Τὴν ἀσθενῆ ὑπαρξίν μου, αἰσθάνομαι, σύρουν ταχέως.
 Ὡς ἡ σκιὰ ἐλαφρὰ θλιβερώς μαραινόμενον βλέπω
 Τῆς νεαρᾶς μου ζωῆς τὴ γλυκὴ καὶ χρυσόπτερον ἔαρ!
 Πίπτε ὦ φύλλον ἐφ' ἡμέρον! πίπτε λοιπὸν ν' ἀποκρύψῃς
 Τὴν ἀπαισίαν αὐτὴν ἀτραπὸν καὶ τὸ γῶμα τὸ μαῦρον,
 Λύριον ὅπου θὰ κείμαι, ἀπὸ τὴν ἀπέλπιδα, οἴμοι μητέρα!
 Ὅταν δ' ὁ ἥλιος δύων τὰ δένδρα τοῦ δάσους χρυσίζει,
 Καὶ ἡ πιστὴ ἐρωμένη μου τρέμοντα πόδα κινουσα
 Ἔρχεται τὴν ἀτραπὸν διαμείβουσα ἐνταῦθα νὰ κλαύσῃ
 Τότε μὲ ψιθυροῦν κοῦφον ἠδέως, ὦ, ἔγειρε πάντα
 Τὴν πρὸς στιγμὴν ἐκ τῶν θρήνων παρεγορευμένην σκιάν μου ».
 Εἶπε κ' ἐντὸς ἐπροχώρησ', ἀλλὰ δὲν ἐπέστρεψε πλέον.
 Τὸ τελευταῖον πεσὼν ἐκ τοῦ δένδρου ἡμίθραυστον φύλλον
 Τοῦ δυστυχοῦς τὴν ὑστάτην πικρῶς ἐπεσφράγισ' ἡμέραν.
 Κρύος δ' ὁ τάφος αὐτοῦ τῆς δρυὸς ἀνηγέρθ' ὑποκάτω...
 Ἦσυχος πλὴν ἡ σκιὰ του διέμεινε, κ' οὔτε προσῆλθεν
 Ἦ ἐρωμένη αὐτοῦ εἰς τὸν τάφον του κἄν νὰ δακρύσῃ.
 Μόνον τοῦ πλάνου ποιμένος πλησίον κοιλάδος τὸ βῆμα
 Τὴν νεκρικὴν σιωπὴν τοῦ ψυχροῦ Μαυσωλείου διέσπα.
 5 Σεπτεμβρίου 1873.

*Μ. Τσακρόγλου**

Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΓΧΥΛΗ.

Ἐξόριστος τῆς γῆς τῆς προσφιλοῦς του
 Κογχύλην εὐρ' ἐν σκευοθήκῃ, ἦν
 Τὸ κύμα εἶχε ρίψ' εἰς τὴν ἀκτὴν.
 Τὴν φέρει περιέργως πρὸς τὸ οὖς του,
 Ἄκουε, καὶ ἐκπλήττεται ὁ νοῦς του :
 Ξένων φωνῶν ἀγνώριστον χορὸν. —
 « Εἶπέ » τὴν ἐρωτᾷ, ὁποῖος ἦχος
 « Αὐτὸς, ὁ εἰς τὸ οὖς μου εἰσχωρῶν; »
 « Κυμάτων καὶ ἀνέμων » λέγ' ἡσύχως
 « Εἶν' ἄσμα τῆς πατρίδος γλυκερόν,
 « Ἦν ἔχασα, κ' αἰώνιον ἦγε
 « Ἐντὸς μου... » « ὦ! » ἀπήντησε μὲ
 πόνον,
 « Κ' ἐγὼ νοῦ ἀκαθῶν πάντα τόνον
 « Ἐντὸς μου τῆς ὄδῃς σου ν' ἀνταχῆ... »
 (Ἐκ τῆς Γερμανικῆς)

Φίλιππος Α. Οἰκογονίδης.

ΤΑ ΑΡΕΣΚΟΝΤΑ ΤΟΙΣ ΠΟΛΛΟΙΣ.

Δύο Χῖοι κατελήφθησαν ὑπὸ σφοδρὸς
 τάτης τρικυμίας· ἐνῶ δὲ κατ' ἀρχὰς
 ἀμφότεροι ἔντρομοι εἰσιώπων· αἴφνης ὁ
 ἕτερος τούτων ἀνεφώνει κλαίων· « τὴν
 μπλὰ εἶναι ποῦ θὰ μπνιγούμενε' ἀχ
 θεέ μου ἴντ' ἂν αὐτὸ ποῦ πάθαμένε;
 τότε καὶ ὁ ἄλλος τοῦ λέγει. « Μπρὲ ἐν
 μὲ κόφτει ποῦ θὰ μπνιγῶ μὲν μ' ἴντα
 μούτρα θὰ πάγωμενε στὴν Χιό. »

Χῖα τις ὑπηρετρία ἐρωτῶσα τὴν Κυ-
 ρίαν τῆς ἂν πρέπη νὰ υπάγῃ ἵνα φέρῃ
 νερόν τῆς ἔλεγε. « Κοκκίνα, θὰ πάω θὰ
 νὰ φέρω Σού. »

Εἰς Σάμον ἔνεκα τῆς ἐπικρατοῦσης
 ἀνομβρίας ἐτελεῖτο λιτανεία. Εἰς ταύ-
 ταν δὲ παρεκολούθει πλῆθος πολὺ ἐν
 τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῖου παρετήρησαν καὶ
 τὸν ἱατρὸν Μ. κρατούντα ὑπὸ μάλης
 ἀλεξιβρόχιον· ἐρωτηθεὶς δὲ τὴν αἰτίαν
 ἀπεκρίθη· « Κι' ἂμ βρέξῃ; »

Δύο Κεφαλήνες εἰσελθόντες ἐν καιρῷ
 νυκτὸς εἰς τινὰ Ἐκκλησίαν ἀφῆρασαν
 πᾶν ὅτι ἐν αὐτῇ πολῦτιμον εὐρον· ἔμεινε
 δὲ μόνον ἐν ἀργυροῦν κανδήλιον ἄνωθεν
 τῆς ἀγίας Τραπέζης, ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ἐκ
 τῆς θέσεως οὐδεὶς ἐτόλμα ν' ἀναβῆ, ὁ
 εἰς ἐπρότεινε τότε τὴν βράχιν του εἰς
 τὸν ἄλλον ἔπως πατήσας ἐπ' αὐτῆς
 λάβῃ αὐτό. Ἀνέβη λοιπὸν ὁ ἄλλος
 ἐπὶ τῆς βράχεις τοῦ συντρόφου του· ἐ-
 πειδὴ δὲ ἤρχισαν νὰ τρέμωσιν οἱ πόδες
 του μόλις ὕψωνε τὰς χεῖρας διὰ νὰ τὸ
 λάβῃ· τότε τοῦ λέγει ὁ τὴν βράχιν προ-
 τείνων· « Μωρὲ καθαρὴ καρδιὰ καὶ πά-
 τιε θαρρετά. »

Κεφαλήνη τις ἐδλασφήμει τὴν ὄραν
 ποῦ ἡ Ἐπτανήσος ἠνάθη μετὰ τῆς Ἐλ-
 λάδος ἐπαναλαμβάνων συχνὰ « Διάλ' ἔ-
 παρ' τὴν Ἐνωσι ». Εἰς δὲ τῶν παρευ-
 ρισκομένων τῷ λέγει· « Μωρ' γιατί βλα-
 σφημας τὸ ἔθνος; » Ἀκούσ ἐκεῖ ἐρώτησι.
 Βλασφημῶ γιατί ὁ ἀδελφός μου εἶπεν
 ἕνα λόγο ἐνὸς κοριτσιοῦ τὸν καθήζουσε
 ἑμέσως 4 μῆνα ἀρέστο. Μὰ μωρὲ ἂν
 τὸ κἄνῃ ἄλλος στὴν ἀδερφή σου; ἂ,
 τὸν σκότωνα στὸ μουμένο.

Φριδερίκος ὁ Β'. ἐξερχόμενος ἡμέραν
 τινὰ τοῦ θαλάμου του ἐμποδίσθη ὑφ' ἐ-
 νὸς ὑπασπιστοῦ του ὅστις τῷ εἶπε
 — Μίαν λέξιν Μεγαλειότατε.
 — Ἐὰν εἴπῃς δύο σὲ κρεμῶ εἶπεν ὁ
 βασιλεὺς σπουδάζων.

Ὁ ὑπασπιστὴς ἐξαγαθὸν ἀναφορὰν
 δι' ἧς ἐζήτηε τὸν προδιβασιμὸν τοῦ βασι-
 λείου του καὶ παρουσιάσας αὐτὴν πρὸς
 τὸν βασιλέα εἶπε·

— Ἵπογράψατε.

Ὁ βασιλεὺς εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς
 ἀγγινοῖας τοῦ ὑπασπιστοῦ ὑπέγραψεν.

Φυλάργυρός τις πορευθεὶς παρὰ τῷ
 ἐπιδιωρωτῇ τῶν ἀλεξιβροχιῶν τῷ ἐπρό-
 τεине νὰ γυρίσῃ τὸ μεταξωτὸν τοῦ Ἀλε-
 ξιβροχίου τὸ μέσα ἔξω, ὁ δὲ ἐπιδιωρωτῆς
 εἶπε ἀπὸ φόβον μὴ δὲν πληρωθῇ εἶπε
 διότι εἶχεν ἐργασίαν εἶπε·

— Πᾶν ὅ,τι ἄλλο θέλετε γίνεται ἐ-
 κτὸς τούτου.

— Λοιπὸν ἀφ' οὗ δὲν γυρίζει τὸ μέ-
 σα ἔξω γύρισον τὸ ἔξω μέσα.

Ἡ ὑπηρετρία τῆς Κ. Μ. ὀδηγήσασα
 τὴν κυρίαν τῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆ
 ἔδωκε τὸ βιβλίον τῆς λειτουργίας ἄνω
 κάτω. Ἡ Κυρία Μ. μὴ ἠξεύρουσα ν' ἀ-
 ναγινώσκῃ ἐκράτει τὸ βιβλίον οὕτω μέ-
 χρις οὗ ἡ γείτων τῆς τῆ παρετήρησε
 τὴν ἀνοησίαν τῆς.

— Εὐχαριστῶ εἶπεν αὐτὴ μὴ δίδετε
 ποσοχὴν ἢ ὑπηρετρίᾳ μου εἶνε ζῶον.

Δύο καῦται ἐνῶ τὸ πλοῖον τῶν ἐπο-
 λέμει προσελήθησαν εἰς τι μέρος διὰ
 νὰ δώσωσι βοήθειαν Ὁ εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν
 προσεβλήθη ὑπὸ σφαίρας ἥτις τῷ ἀφή-
 ρεσε τὴν κνήμην, ὁ φίλος του λαβὼν αὐ-
 τὸν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν ἔφερον εἰς τὸ μέ-
 ρος τῶν ἀσθενῶν. Τούτου πορευομένου
 ἄλλη σφαῖρα ἀφῆρασε καὶ τὴν κεφαλὴν
 του. Ὁ φίλος του μὴ παρατηρήσας τοῦ-
 το ἐξηκολούθει τὸν δρόμον του.

— Ποῦ πηγαίνεις λοιπὸν εἶπε πρὸς
 αὐτὸν ἀξιωματικὸς τις.

— Εἰς τὸν χειρουργὸν! ἀλλὰ δὲν ἔ-
 χει πλέον κεφαλὴν.

Ὁ ναύτης βίψας τὸ πτώμα κάτω ἀνεκράξε·

— Τί φεύστας! μοι εἶπε ὅτι δὲν ἔχασε εἰμὴ τὴν κνήμην.

— Διατί οἱ Ἀμερικανοὶ περιπατοῦν γυμνοί;

— Διότι ὁ Κολόμβος τοὺς ἀπεκάλυψεν.

Εὐγενής τις προσκαλέσας φίλους του ἐπιφόρτισε τὸν ὑπνρέτην νὰ παραθέσῃ τὰ φαγητά.

— Τί μᾶς φέρεις τῷ εἶπεν ὁ Κύριός του βλέπων τὸν ὑπνρέτην φέροντα πινάκιον κεκαλυμμένον.

— Εἶναι ἐν κοτοπούλιον Κύριε.

Ὅταν οἱ συνδαιτυμόνες ἀνεχώρησαν εἶπε πρὸς τὸν ὑπνρέτην του.

— Δὲν ἔχεις διόλου πνεῦμα· ἔταν σὲ ἠρώτησα τί μᾶς φέρεις ἔπρεπε νὰ εἶπης ὅτι εἶναι πουλιά καὶ ὄχι ἐν πουλίον· ἀληθῶς ὀλίγην τιμὴν μοὶ ἔκαμες.

Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἔχων πάλιν φίλους του εἰς τὴν οἰκίαν του ἠρώτησε τὸν ὑπνρέτην του.

— Τί μᾶς φέρεις Ἰωάννη.

Οὗτος ἐθυμηθεὶς τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον ἔλαβε ἀπεκρίθη.

— Βώδια Κύριε.

Ἀνθρωπός τις ἀκούσας ὅτι ξενοδόχος τις ἐπλήρωσε 10 τάλληρα δι' ἐν ράπισμα ὅπερ ἔδωκε ἐπορεύθη παρ' αὐτοῦ. Ἰστέρον ἀπὸ μερικῆς ἡμέρας ὅτε τὸ χρέος του ἔγεινεν 5—6 τάλληρα ἠθέλησε ν' ἀναχωρήσῃ. Ὁ ξενοδόχος τῷ παρετήρησε ὅτι δὲν εἶχε πληρώσει καὶ ἐπομένως νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του.

— Φίλε μου εἶπεν οὗτος δὲν ἔχω πεντάραν· ἂν θέλῃς νὰ πληρωθῆς δῶσε μου ἐν ράπισμα καὶ τὸ ὑπόλοιπον. Ἐν ράπισμα ὡς ἠξέουρετε ἀξίζει 10 τάλληρα ἐν ᾧ ἐγὼ δὲν χρεώ-στώ εἰμὴ ἕξ.

Κυρία τις ἐσυνείθιζε εὐρισκόμενη εἰς τὴν Τράπεζαν νὰ τρώγῃ τὰ σταφύλια μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ ὀλίγα. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ φαγητοῦ ἐλάμ-

θανε τὰ μένοντα καὶ κρυπτομένη ἐπισθεν τῆς θύρας τὰ ἔτρωγεν ὁμοῦ μὲ τὰ κλίματα, τὸ τοιοῦτον δὲ τῷ εἶχε παρατηρήσει ὁ ὑπνρέτης τῆς· μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν ἔχουσα ὡς φαίνεται διάθεσιν νὰ ἡ Κυρία νὰ ἀστείσθῃ λέγει, πρὸς τὸν ὑπνρέτην τῆς. «Μωρὲ Γιάννη πῶς τὰ τρώγουν τὰ σταφύλια εἰς τὸν τόπον σου;» οὗτος δὲ τῇ εἶπεν· «Ὅπως τὰ τρώγεις Κυρία μου ἀπ' ὀπίσω ἀπὸ τὴν πόρτα.

Νέος τις εὐρισκόμενος εἰς τινα πόλιν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐργασίας ἢ περιουσίας πατριῆς, ἐσυνείθιζε νὰ ἐξέρχεται πάντοτε εἰς περίπατον κομψῶς ἐνδεδυμένος, εἰς τὰ καφενεῖα συζητῶν καὶ ἐν γένει πράττων πᾶν ὅ,τι πράττει ἡ σημερινὴ νεολαία καὶ πάντες οἱ νυμφοθηραὶ. Ἐν ᾧ δὲ μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐγένετο λόγος μετὰ πολλῶν περὶ τοῦ πῶς οὗτος ζῆ ἄνευ οὐδενὸς ἐπαγγέλματος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνοήσῃσι τὸ τοιοῦτον· εἶπε τις ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τέλους. «Οὗτος φίλοι μου ζῆ κρυφᾶ καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν.»

Ἄλλος πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ εὐρισκόμενος πόλει καὶ πάσχων ἀπὸ τεμπελιά ἐσυνείθιζεν ἀπὸ πρωΐας νὰ ἐξέρχεται τῆς πόλεως καὶ νὰ πηγαίῃ ἐντὸς τοῦ νεοκροταφείου ὅπου ἐξαπλούμενος νὰ περιμένῃ, ὅπως ἔλθῃ λείψανόν τι ἵνα φάγῃ ὀλίγα παξιμάδια καὶ νὰ πίνῃ ὀλίγον οἶνον· τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τὴν κοιλίαν του νὰ χοραίῃ καὶ τὸν νεκρὸν τὰ συχωραίῃ· ὁσάκις ὅμως ἔβλεπεν ὅτι ἀντὶ τῶν ἀνωτέρω ὑπῆρχον κουφέτα ἔλεγεν· «ἐγὼ ἤδη εἶμαι λυγομένος ἀμ' ἂν φάγω καὶ κουφέτα τότε θ' ἀποληγῶθῃ.» Ἐν ταύτῃ δὲ καὶ μόνον τῇ περιστάσει καταλαμβάνετο ὑπὸ ἀπελπισίας καὶ ὁσάκις δὲν ἔβλεπε νὰ ἔρχεται λείψανον.